

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08509

ALE MAMES ZAYNEN SHEYN

Yudel Mark

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

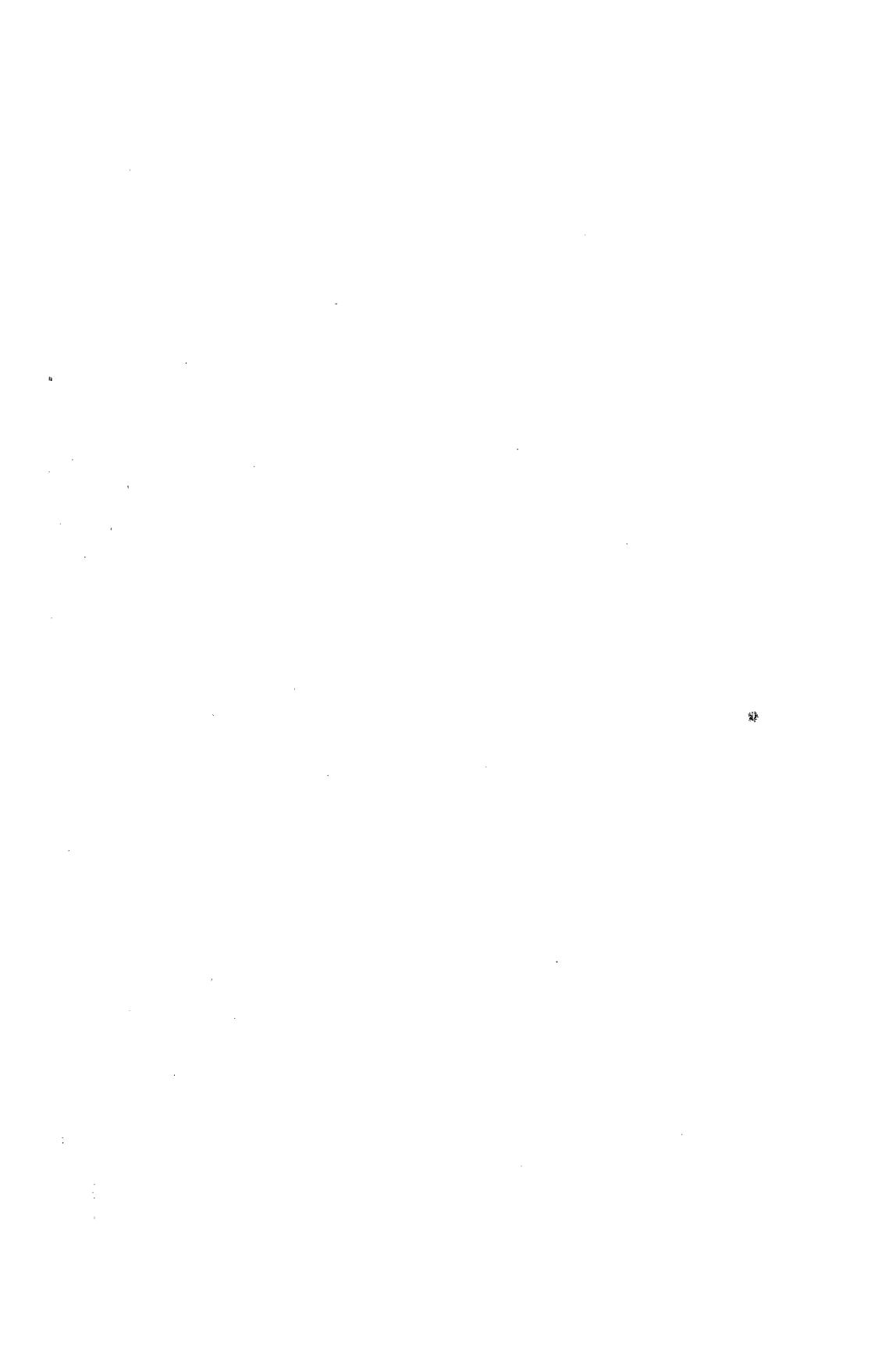
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יודל מאָרָק

אלע מאָמעס זײַגען שאַיַּן

(לויט מ. י. בערדיטשעוויסקיין)

אַרוֹסְגָּעָבָן פֿוֹן פֿאָרְלָאָג

סִינְדֶּעֶר-רִינְג

בֵּי דָעַם בִּילְדוֹנְגָּס-קָאמִיטָעַט פֿוֹן אַרְבָּעַטָּעַר רִינְג, נֵיו יָאָרָק

קינדער-דרינגע ביבלייאטעך

Copyright 1937
by
Ferlag Kinder Ring
of the
Educational Committee
of the Workmen's Circle
New York, N. Y.

Futuro Press, 476 Broadway, N.Y.C.

יז א שטאט האט אמאליקע צייטן געלעבט א ריכטער.
דער מאן או געווונן באוואויסט מיט זיין גערעכ-
טיקיות אוּן דעריבער האבן אלע געהאט פאר אים
גרויים אפשוי.

אט דער מאן האט געהאט בלזין איין איינציגין
זון. ער האט גענרט ערניען אוּן אוּן געווונן א
צירונג צוישן די בחורים. טאטער-מאמע האבן אנטגעקוואלן פון
זיער געראטטענעם בזיחיך.

איין מאל קומט דער בחור צו זיין פאטער אוּן זאנט אים,
אוּ ער וויל איין וויטע לענדער אועוק. דער פאטער האט פאר
וואונדרט אנטגעקוקט זיין איין-איינציגין זון. דער זון האט אבער
גענומען רידין מיט פיל ברען אוּן געזנט צום פאטער, אוּ ער
האט ניט מער קיין רביהם פאר זיך איין דער שטאט וואו זי
וואוינגען. אלצדיניג וואס מען האט געקענט זיך אוּסגעלערנט. זיין הארע
די לערעד זיינע האט ער שוין זיך אוּסגעלערנט. זיין הארע
אבער גארט נאך פיל מער וויסן אוּן חכמה. אוּ ער גרייט צו
פאראלאן זיינע עלטערן אוּן פארן איין דער פרעמה.

דער פאטער איין געזען אָ פארוֹוָאנְדֶּרְטָעַר, זיך צוהערנדיק
צו די קלונג רײַד פון זיין זון, וואס איין נאך קיין אָכְצִין יָאָר ניט
אלט געווונן אָכְבָּעַר גַּעֲרָעַתְּ הָאָטְ עָרְ וְוִיְ אָנְ אָלְטָעַרְ אָוּן בָּאָטְרָאָכְ
טָעַרְ מאָן. דער ריכטער האט די זאָק אַיבְּעַרְגְּנַעַטְרָאָכְט אָוּן האט
צָוְגְּעַשְׁטִימְט צָוְמְ זָוְנְמְ פָּאָרָלָאָגְ.

זָוְעַן עַמְ אָזְ גַּעֲקָוְמָעַן דָּעַר טָאגְ צָוְ פָּאָרָלָאָגְ דיְ חֵיִם, האט
דָּעַר זָוְנְ גַּעֲקָרָאָגְן גַּעֲנָגְ קַלְיְידָעַר אָוּן גַּעֲלָטְ אָוּן שְׁפִיְזְ פָּאָר דָּעַם
וּוִיטָן וְוַעַגְ. נָאָך אָהָרְצִיקְן גַּעֲזָעַנְעָזְיִיךְ אָזְ ער אָזְעַק אָזְ
דָּעַרְ פרָעַמְ.

דער זון האט געוואָסט ווּאוַהִין צוֹ פָּאָרֶן. ער האט געהצט גענוג געלט צוֹ קענען באַצָּלָן פָּאָרֶן פִּירְן אַים, האט ער דעריבער אוַיסְגַּעֲקְלִיבָּן דעם סָאמָּע קִירְצְסָטָּן וּוּגָּן. עַם האט גענוּמָּעָן נִיטָּמָּעָר וּוּיְדָּרִיְּן חֲדַשִּׁים, בֵּין ער אַיְזָּן אַגְּנַעַקְוּמָּעָן אַיְזָּן אַגְּרוּסָּעָר שְׂמָאָט, וּוּאָסָּן זַי אַיְזָּן גַּעֲוָעָן באַרְיָמָּט מִיטָּאָרָעָה גַּעֲלַעַרְנָטָעָ לִוְיָט.

איַן דער פרעמאָדער שְׂמָאָט האט דער בחור זַיְךְ גַּעַלְעָרָנטָם בַּיְּהַרְבָּיִם, בֵּין ער האט זַיְךְ דָּעַרְשָׁלָאנְגָּן צָום גַּרְעָסְטָן, צָום גַּעַלְעָרָנטָסְטָן. וּוּעָן ער אַיְזָּן אַרְיִינְגַּעַקְוּמָּעָן צוֹ יַעֲנָעָם, האט ער אַים גַּעַגְּרִיסָּט וּוּיְיַעֲסָט צוֹ גַּרְיָמִין אַגְּרוּסָּן גַּעַלְעָרָנטָה. ער האט אַיְזָּן גַּעַגְּרִיסָּט דֵּי תַּלְמִידִים פָּוֹן דעם גַּעַלְעָרָנטָן מֵאָן, אַיְזָּן לְעָכָן לְוִיתָּה זַיְיךְ רַיְיךְ אַוְן נָאָר זַיְין וּוּרְטָה. וּוּיְילְוּ וּוּאָסָּן גַּעַנְטָהָרָעָר מַעַן אַיְזָּן גַּעַזְעָמָּן צָום רַבִּי, אַלְיאַץ אַגְּנַעַעַגְוָעָנָה אַיְזָּן מַעַן גַּעַוְוָעָן.

אוֹן אַלְיאַין האט זַיְךְ דער פרעמאָדער בחור אַוּעַקְגַּעַזְעָצָט נָאָר בַּיְּהַרְבָּיִם דער טִיר אַוְן זַיְךְ אַיְינְגַּעַבְוִיגְּה, שְׁטִילְעָרָהָיִת שְׁלִינְגַּעַנְדִּיק דֵּי קְלוֹגָעָן רַיְיךְ פָּוֹן דעם גַּרְיָסָן רַבִּי.

נִיטָּלָאָג אַיְזָּן דער נִיעָרָה בַּחֲור גַּעַזְעָמָּן בַּיְּהַרְבָּיִם. פָּוֹן זַיְין באַגְּנַעַמְעַזְיָיךְ אַיְזָּן גַּלְיִיךְ גַּעַוְוָעָן קָאנְטִיק, אַזְוֹ ער אַיְזָּן אַנְיִידָּעָה לְעָרָבָה. וּוּיְ נָאָר דער רַבִּי האט פָּאָרְפִּירְט מִיטָּאָים אַגְּעָה שְׁפָרָעָה, אַיְזָּן אַיְזָּן גַּעַוְוָעָן קָאנְטִיק, אַזְוֹ ער אַיְזָּן אַגְּרוּסָּעָר.

הַאָט ער אַים צְוַגְּנַעַנוּמָּעָן נָאָנָט צַוְּ זַיְךְ.

אוֹיפָן אַנְדָּעָרָן טָאג אַיְזָּן דער נִיעָרָה תַּלְמִיד שְׁוִין גַּעַזְעָמָּן הַאָרָט בַּיְּהַרְבָּיִם.

דָּאָס אַיְזָּן גַּעַשְׁעָן אוֹיפָן דָּרִיטָן טָאגְ פָּוֹן דעם בַּחֲורָם קָומָעָן צָום נִיעָסָן רַבִּי.

דער גַּעַלְעָרָנטָעָר מֵאָן האט פָּאָרְגָּעָבָן אַלְעָ זַיְגָעָ תַּלְמִידִים זַיְךְ צְוַצְּגָרִיטָן צָום פָּוֹנְאַנְדָּעָרְקְלִיבָּן אַגְּהַרְבָּן עֲנֵיָן. דָּעַרְצָוּ האָט מַעַן גַּעַדְאָרְפָּט אַלְיאַין דָּוְרְכְלָעָרָגָעָן אַגְּשָׁטִיק גַּמְרָא אַוְן זַיְין קְלָאָר אַיְזָּן

אלע פראגעם זומס וווען דארטן אנגערירט. אוין שטעל אוין אבער דארטן געווען אומפֿאַרשטענדלען.

די תלמידים האבן פרייער געפּרוואוות זיך צו דערישלאגן אליאן צו א באשיה. נאך דעם האבן ווי אָנְגַּעַהוֹבִן צו פרענן איינער ביים צוויטן. עם האט זיך אָרוֹיסְגַּעַוּוֹן, או קיין איינער פון די תלמידים פֿאַרשטייט ניט יגען שטעל.

ווײַז מען האט זיך ניט געקליגט, וואַסְעַרְעַס ספרים מען האט ניט נאָכְגּוֹעַן, — די שטעל אוין געבליכן אומפֿאַרשטענדלען. אָזּוַי האט מען זיך געמאַטערט מיט אַיר, ביז עם אוין געקומען די צויטט צו עסן מיטאָג.

אלע בחודים האבן אָזּוּקְגּוֹזְאָרְפַּן דאס טראכטן אוון דאס אַמְפַּעַרְן זיך וווען דער מאָדְגַּע שׂוּעַרְעַר שטעל אוון זיינען זיך צעלאָפּן עסן מיטאָג. אַכְבָּעַר דער נײַעַר תלמיד האט ניט געקענט אָזּוּקְגּוֹזְן. ער האט נאָרְגִּינְצִיט גַּעֲוָאַלְט עסן. ער האט וווען קייז אַנְדָּעַר זאָך ניט געקענט טראכטן. אָזּוַי פֿאַרטְמַן אוין ער געוווען אוין דער האָרבּאָדֶר שטעל! זיינע אויגַן זיינען געווען פֿאַרְזּוֹןְקָעַן אוין גַּמְרָא, זיינע מוח אוין געווען אָנְגַּעַהוֹתְרַעַנְגַּט.

פלּוֹצְלוֹנְגַּ אַזְּ צַעַטְלַ אַרְאָפְּגַּעַפְּאַלְן פּוֹן אוַיְבָן אוּפַּקְזִּיְּ זיַּן גַּמְרָא אַרְאָפּ. דאס האט דעם פֿאַרטְרַאָכְטַן בְּחָור אָרוֹיסְגַּעַבְּרַאָכְטַן פּוֹן זיינע געדאנקען. ער האט דאס צעטַל גענוּמָען אוין האָנְטַ אַרְיִין, האט עס פֿוֹנְגַּאַנְדְּעַרְגַּעַוְוִיקְלַט אוון זיך — דאס צעטַל האט אוּפַּקְזִּיְּ זיך דעם באָשִׁיְּדַ פּוֹן דער שׂוּעַרְעַר שטעל!

אַ דערישראָקְעַנְגַּר האט דער בְּחָור זיך אַרְמוֹנְגַּקְוּט. קיין לעבדיקער מענטיש אוין ניטאָ. האט ער באַשְׁלַאָסְן בֵּין זיך זיך אוין האָרְצִין, או דאס צעטַל האט אַרְגַּנְטַעַגְזַּעַוְאָרְפַּן אלְיהָוָה הַנְּבִיא; דער געטַלְעַכְבָּר מִאָן האט אַפְנִים צוֹגְעַזְעַן זיינע פִּין אַיבָּעַר דער רעטעניש, האט ער אַים בְּאַלְוִינְטַ פָּאָר זיינע באָגְעַרְן לערנְגַּן. ער האט געהערט דערצְיַילְן וווען אַזְּוִינְעַ פֿאַסְיּוֹנְגַּעַן. אוּצְטַ אוּזְטַ ער

געועען גליקלעך מיט דעם, וואם ער איז אויך ווערט, מיט אים זאל
אוינט זיך טראפען.

ווען די בחורים זיינען צוריינגעקומווען פון מיטאג, האט זיעער
נייער חבר מיט שטאלץ זיך דערקלערט די הארבע שטעל. די
בחורים זיינען געועען פארוואונדערט און אויסנערופן באגוייס-
טערט צו זיעער נייער חבר: "דו ביסט אן עילוי!"

אייז אבער דער פרעמדער געועען צו ערליך, ער זאל קענען
פארטראנן אַ לוייב וואם קומט אַים נישט. האט ער זיך דער-
צילט, אַז ווען ער אייז געוזען אליען אַ פארטראכטער, האט אליהו
הגביא אַים אַרונטערגעווואָרפן אַ צעטַל מיטן באַשְׁיִיד וואם זיך
האָבן אָומזיסט געוווכט. אַזוי האט ער געָאנַט צו זיינע חברים.
יענע אָבער האָבן זיך צעלאָקט. דער פרעמדער אייז אויף-
געשפֿרונּגען אַון אַנגעההובּן פֿאַרְצּוֹאַוּאָרְפּן זיינע חברים, זוי אַזוי
זיך קענען לאָבן, ווען עם קומט פֿאַר אַזְּזַסְּ וְאַונְדְּעַרְלַעֲבָע זיך.
אָבער וואם מער דער פרעמדער האט זיך געבייזערט, אַלְזַי מער
האָבן זיינע חברים געלאָקט פון אַים. דער פרעמדער אייז גע-
וואָרָן אַזוי אַיְפּּגּוּרְעַנְט, אַז ער האט שיר זיך ניט געווואָרְפּן שלאָגן.
ער האט זיך אָבער באַהערשט. ער האט פֿאַרְשּׁטְאָנְעָן, אַז דָּאַ
מוֹעֵפּּעַם זיך, וואם זיינע חברים וווײַמְּן יָאַ אַון וואם ער זיך אַ
פרעמדער וווײַסְּ עַמְּ נַאֲרַ נִשְׁטָּט.

האט ער אַנגעההובּן זיך בעטַן זיך זאלן אַים אויסזאגן דעם
סוד פון דעם צעטַל.

די חברים האָבן אַיצְט זיך אַ בִּימְלָ אַפְּגּוּרְעַכְנֶט מיטן פרעמדן
פֿאַר די ביֹזְעַ ווּעַרטְעַר וואם ער האט אַקְאַרְשְׁטַז צו זיך גערעדט.
האָבן זיך אַים ניט געווואָלַט אויסזאגן דעם סוד פון צעטַל. אָבער
זיעער נייער חבר אייז אַזוי שטאלץ צו געשטמאָגען, אַז זיך האָבן אַים
דערציילט:

פלוצלונג איז א צעטֶל אַראָפְּגָעָפָּאַלְן פֿוֹן אַוִּיבָּן...

יבער דער שטוב וואו זי זיצן און לערנען איז דא
 א קליעין דאכקאמערל. איז אט דעם דאכקאמערל
 לעבט זיינער רבינס טאכטער. זי אליעין איז א
 זואוילגעלאָרנטע. זי קען מער זי יעדער איזנער
 פון דעם גרויסן מאגס תלמידים. שטענדייך זיצט זי
 און הערט זיך איזן וואס מען לערנט. דערצז האט זי
 נאך א טיעערן קאָפ. האט זיך שווין ניט איזן מאל געטראָפַן, איז ווען
 קינער וויס ניט דעם באשיזיד פון א הארכער שטעל, וואָרפט זי
 אָרונטער א צעטל מיט דעם ענטפער אויפֿ דער רעטעניש. און
 דאס איז זיכער געשען אויך דאס איזטיקע מאל.
 א פֿאָרגאנטער איז דער בחור געליבן זיצן. אָכְבָּעֶר דא איז
 אָרִינְגְּעָקְּמוֹעֵן דער רבּי. מען האט אָנְגְּעוֹהֵיבּן צו באָטְרָאָכְּטָן
 די אויפֿגְּעָגְּבָּעָנָּע שטעל. קינער האט ניט דערציילט דעם
 רבּין די מעשה מיטן צעטל.
 דער פרעמאָדער בחור האט געקענט קלוּרָן נאָר וועגן דעם
 רבינס טאכטער. זוי קען עס געמאָלט זיין, איז א מיידל זאל צווי
 פֿיל קענען פון די הייליקע שrifְּפְּטָן? קען עס זיין, איז זי זאל
 זיך האבן אויסגעלאָרנט אָזַי פֿיל נאָר פון דעם צוּהָעָרְזָזִיך פון
 דער וויתן?
 און ווען עס איז געקומען די נאָכְט, האט דער בחור ניט
 געקענט שלאָפַן. ער האט שיין געקלאָרט וועגן דעם, זוי דעם
 רבינס טאכטער זעט אוייס און האט באַשְׁלָאָטָן בַּיְּזָה, איז זי איז
 אוודאי אָן אַיְדָעַלְעַ אָוִיךְ לְוִיתְ אַיר פְּנִים אָן אַיר געשטָאָט,
 און איז אַיר וויסן און חכמה לְיִכְתּוֹן פָּוֹן אַיר אָרָאָפַן. ער האט
 געוואָלָט זי זען, געוואָלָט רִיאָדָן מיט אַיר איזן לערנען, אויספְּרוֹאוֹן
 צי זי פֿאָרְשְׁטִיְּטָמָקָעָ באָמָת אַלְיָ אָזַי טִיףּ, זוי זי האט פֿאָרְ
 שטאנען צו פֿאָרְעָנְטְּפָּרָן יְעַנְעַ הָאָרְבָּעָ שְׁטָעָל.

בייטאג איז דער בחור אַרְוָמֶגֶן־אַנְגֶּעָן אַ פֿאָרטְרָאַכְטָעָר.
בִּינְאַכְטָמַן אַיז עַר וּוֹידָעַר נִימַּת גַּעֲשָׁלָאָפָּן, וּוֹיֵיל עַר הַאַט גַּעַהַאַלְטָן
אַין אַיִּין טְרָאַכְטָמַן וּוֹעֲגַן זַיִּין רְבִינָס טְאַכְטָעָר,
אוֹן וּוֹעֲגַן עַם זַיִּינְעַן אַזְוּעַק דְּרִיּוֹן נַעֲכַט אָן שְׁלָאָפָּה, הַאַט דַּעַר
פֿרְעָמְדָעָר, וּוֹאָס אַיז גַּעֲוֹעַן אַ שְׁטִילָעָר אָוֹן אַ שְׁעַמְעוֹדוֹדִיקָעָר בחור,
צַוְּגַעַרְפָּן צַוְּגַעְנָעָר חֲבָרִים אָוֹן הַאַט זַיִּין גַּעַזְאָגָט :
— “עַם צִימַּת מִיר מִין הָאָרֶץ צָום רְבִינָס טְאַכְטָעָר. זַיִּיט מִיר
גַּוְתָּעַחְבָּרִים אָוֹן רְעַדְתָּו וּוֹעֲגַן דַּעַמְּ אַיבָּעָר מִיטָּן רְבִינָס אָוֹן בְּעַט
אִים, עַר זָאָל מִיר גַּעֲבָן זַיִּין טְאַכְטָעָר פֿאָר אַ זְוִיבָּב, וּוֹאָרָעָם מִין
נַשְׁמָה בְּאַגְּעָרֶט צַוְּגַעְנָעָר זַיִּין אַיר נַשְׁמָה” .
הָאָבָּן זַיִּינְעַחְבָּרִים זַיִּיךְ דְּעַרְשָׂרָאָקָן פֿאָר זַיִּינְעַר רִיְּדָן, פֿאָר זַיִּיעָר
אַפְּנְקִיּוֹת אָוֹן פֿעַטְקִיּוֹת אָוֹן הָאָבָּן שְׁטִיל זַיִּיךְ אַרְוָמֶגֶן־אַנְגֶּעָן. נַאָּךְ
דַּעַמְּ הַאַט אַיִּינְעָר זַיִּיךְ אַפְּגַעְרָפָן :
— “זָאָלָסְטָמַר נִימַּת רִיְּדָן וּוֹעֲגַן דַּעַס ! מַעַן טָאָר וּוֹעֲגַן
דַּעַמְּ נִימַּת רִיְּדָן !”

אוֹן זַיִּיךְ הָאָבָּן זַיִּיךְ אַפְּגַעְעָרֶט פָּוֹן אִים אָוֹן אִיטְלָעָכָר אַיז
אַזְוּעַק צַוְּגַעְנָעָר סְפָּר.

אוֹזָא עַנְטָפָעָר הַאַט נַאָּךְ מַעַר צְעַרְדָּעָרֶט דַּעַמְּ יַוְנְגַעַן בחור.
עַר הַאַט שְׁוִין וּוֹעֲגַן קִיּוֹן שְׁוֹם זָאָךְ נִימַּת גַּעֲקָעָנֶט קְלָעָרֶן, סִיְּדָן
וּוֹעֲגַן זַיִּין רְבִינָס טְאַכְטָעָר. אִים אַיז גַּעֲוֹעַן אַוְיְסְטְּרָעָלִישָׂ דַּעַר
עַנְטָפָעָר פָּוֹן זַיִּינְעַחְבָּרִים, אוֹזָא מַעַן טָאָר נִימַּת רִיְּדָן וּוֹעֲגַן דַּעַר
וּוֹאַוְילְגַעְלְעַרְגַּטְעָר טְאַכְטָעָר פָּוֹן זְיִיעָר רְבִינָס. וּוֹאָס קָעַן דָּא זַיִּין ?
פֿאָר וּוֹאָס הָאָבָּן דַּיְּחָבְרִים אַזְוִי מַאֲדָנוֹן אָוֹן אַזְוִי קְרוּץ אַפְּ
גַּעַעַטְפָּעָרֶט ? דָּא מוֹעַפְעָם זַיִּין אַסְוד !

וּוֹעֲגַן עַם זַיִּינְעַחְבָּרִים נַאָּךְ עַמְּלָעָכָע טָעַג, הַאַט דַּעַר נַיְיעָר
תַּלְמִיד וּוֹידָעַר אַמְּאָל צַוְּגַעְרָפָן צַוְּגַעְנָעָר חֲבָרִים אָוֹן הַאַט זַיִּין
אַפְּנִים דְּעַרְצִיְּלָט, אַזָּא עַר הַאַט נִימַּת קִיּוֹן רֹו נִימַּת בִּיְיטָאָגָן נִימַּת בִּיְּדָן
נַאָּכְטָמַן, אַזָּא עַר בְּאַגְּעָרֶט חַתְּוֹנָה צַוְּגַעְנָעָר מִיטָּן רְבִינָס טְאַכְטָעָר,

און דעריבער באשוערט ער זיין, זיין זאלן אים אויסזאגן, פאר וואס
מען טאר ניט רידן וועגן דעם.
האבן זיינע חברים געזען זיין טיפן צער און זיין ליאד און
זיין האבן גערעדט צו אים זויבע ריד. זיין האבן אים געזאנט,
או ער זאל זען צו פארגעטן וועגן דעם מיידל.
אייז דער ניער תלמיד פארגאנגען איין א געווין און זיך גע-
ווענדט צו די חברים זיינע:

— “איך זע, או עס אייז עפעם א סוד פארצן. זאגט ווען מיר
אויים דעם סוד! אפשר האט דאס מײידל א פעלער? זאגט עס
מיר היכפַ אויים, וואדען מײין הארץ ניט אויים נאך איר און
איך וועל זי געמען פאר א וויב, זיין זאל ניט אויסזען.”
האבן אים די חברים גענטפערט:

— “מיר וועלן דיר דעם סוד ניט אויסזאגן, וויל מיר זוילן
ניט רידן קיין שלעכט ווארט וועגן דער טאכטער פון אונזער
רבין. איזוי אבער ווי מיר זען דין הארץ און מיר פארשטייען
דיין געמייט, וועלן מיר די גאנצע זאך איבערברענגען צו אונזער
רבין. און זאל דער רביה טאן און זאל ער רידן צו דיר און
דערציילן דיר, וואס ער וועט געפינגען פאר נײיטיק.
און איזוי אייז טאקע געווין. נאך דעם זעליבין טאג האבן
די תלמידים פארגעבראכט פאר וויער רבין די גאנצע געשיבטע,
ניט פארהוילנדיק קיין זאך. זיין האבן דערציילט וועגן צעטל
און וועגן אלע ריד פון זויער ניעם חבר.

זען דער רביה האט זיך דערוואסט פון דער גאנצע געשיבטע,
אייז אים זויער שוער געווארן זיין געמייט. ער האט פארהופן זיין
נייעם תלמיד איין א באונדערן קאמער און חאט לאנג גערעדט
צו זיין הארץ. ער האט אים דערציילט:

— “איך ווים ניט פאר וואס און איך פיל אויף זיך ניט קיין
זונד, אבער איך בין געשטראפט פון גאט. קיין קינדער מאנס-
פארשוינען האט ער מיר ניט געגעבן. איין איגנץיקע טאכטער

אייז מיר געבערן געוווארן. אייז אַבעָּר די טאכטער אויז אַגעַּשׂ שטראָפְּטָע. פֿאָר ווֹאָר, זֶי אייז זִיעָר קְלֹג אָונֵן פֿאָרְשְׁטָעְנְדִּיק אָונֵן זֶי אייז אַגעַּשׂ וּוּאוּלְגַּעַלְעֲרָגְטָע. זֶי אייז אַבעָּר אַזְוִי מִיאָסָם, אָזֶן מַעַן קְעֻן אַוְיף אַיר נִיט קְוֹקָן. אָפִילּוּ אַיר אַיְגְּעָנָעַ מַוְתָּעָר אָונֵן אַיר אַיְגְּעָנָעַ פֿאָטָעָר קְעַנְעָן זֶי נִיט אַנְעָה, אַזְוִי מִיאָסָם אָזֶן דָּאָס פֿוּנִים אַירְמָן.

„הָאָבָּן מִיר גַּעֲמָכְטָמָט פֿאָר אַיר אָזֶן אַרטָּט אָזֶן דָּעַם דַּאֲבָקָאַמְעָרָל וּוּאָס אַיבָּעָר דָּעַר שְׁטוּב וּוּאָס מִיר זִיצְעָן אָזֶן לְעַבְגָּעָן. דָּאָס גַּאנְצָעַ לְעַבְנַן זִיצְט זֶי זַיְדָּאָרְטָן. אָזֶן עֲרָגְנָעַ גַּוְיִט זֶי נִיט אַרוּסָם. קְיַיַּין חַבְּרַטָּאָרִין קְוּמָט נִיט צֶוּ אַיר אָרְיִין. דִּי אַיְגְּעָנָעַ מַאֲמָעַ קְוּמָט אוֹזֶן נִיט צֶוּ אַיר. אַזְוִי זַוִּי זֶי הָאָט נִיט קְיַיַּין אַנְדָּעָר אַרְבָּעָט, זִיצְט זֶי אָזֶן חָעָרָת זַיְדָּק אָזֶן צֶוּ דִּי וּוּעְדָּטָעָר פֿוֹן לְעַרְגָּעָת וּוּאָס דַּעֲרָגִיּוּן צֶוּ אַיר פֿוֹן אָנוֹטָן. פֿילּוּ יָאָרָן זִיצְט זֶי אַזְוִי אָזֶן הָעָרָט, אַזֶּה זֶי גַּעֲוָוָאָרָן וּוּיְעָרָ גַּעֲלָעְגָּט.

„אַבעָּר וּוּאָס אָזֶן פֿוֹן דָּעַם? זֶי אייז גַּעֲבָּעָר אַ פֿאָרְמְשְׁפְּטָע אַיר גַּאנְצָעַ לְעַבְנַן אַזְוִי צֶוּ זִיצְעָן אַיְגְּנָעַ אַלְיִין. קְיַיַּין מַעֲנְטָשָׁ קְעֻן זֶי נִיט אַנְקְוֹקָן. וּוּעַן מַעַן דַּאֲרָף אַרְיִינְקָוּמָעַן אַרְיִינְצּוּבָּרְגָּעָן אַיר שְׁפִּיּוֹן, בָּאַחַאַלְתָּן זֶי זַיְדָּק אָזֶן אַ וּוּינְקָל אָזֶן פֿאָרְדָּעְקָט אַיר פֿוּנִים. „דוֹ, זֹוּ מִיְּנָעָר, זַאלְסָט דַּעֲרִיבָּעָר פֿאָרְגָּעָסָן אָזֶן דָּעַר אַוְמְגָלִיקָּט לְעַבְעָר. אַיךְ אַלְיִין וּוּעַל דִּיר דָּעַם בָּעַסְטָן שִׁידּוֹךְ רַיְדָן אָזֶן דוֹ וּוּעַטָּט אַפְּלָעָן דִּיְיָנָעַ יָאָרָן מִיט אַ וּוּיְבָּקְלִיטָן גַּלְיִיךְ.”

אַזְוִי הָאָט דָּעַר רְבִי טְרוּוּיְרִיקָּעָרְהִיָּט פֿאָרְעָנְדִּיקָּט. גַּעֲמִינְט הָאָט עָר, אָזֶן דָּעַר נִיעָר תְּלִמְדִיד וּוּטָּנָאָזֶן דָּעַם זַיְדָּק אַרְיִוּמְשָׁלָאָזֶן פֿוֹן גַּעֲדָאָנָק זַיְן טַאָכְטָעָר. אַבעָּר יְעַנְעָר הָאָט גַּעֲנוּמָעָן שְׁטִיל אָזֶן בָּאַהֲרָצָט רַיְדָן צֶוּ זַיְן רְבִין אָזֶן צָוּ פֿאָטָעָר פֿוֹן דָּעַר וּוּאָס זַיְן הָאָרִץ גַּיְתָּ אָזֶס נַאֲזָק אַיר :

— „לִיגְנָן אָזֶן דָּעַר חָן אָזֶן נִישְׁטָמִיק אָזֶן דִּי שִׁוְינְקִיִּט. אַמְתָּה אָזֶן טְיִיעָר אָזֶן גַּאֲרָ דָּעַם מַעֲנְטָשָׁנָס נִשְׁמָתָה. אַיךְ בָּאַגְּעָר אַיְיָעָר טַאָכְטָעָר, רְבִי, אַיבָּעָר אַיר קְלֹגְשָׁאָפְּט, אַיבָּעָר אַיר גַּעֲלָעְגָּט-

קייט. ווען איר האט גערעדט וועגן איר און איר גורל, האט א גרים רחמנות מיך אַרְוָמֶגֶןָנוּמָעַן צו איר. מײַן לִיבַשְׁאָפֶט צו איר איז געשטיגן. איך וועל זיך פון איר ניט אַפְּזָאנְגַן. איך בעט איז און איך באשטיין אויפֿ דעם, איר זאלט מיר איעיר אומגלאיך- לעכע טאכטער געבן פאר א זויב.

האט דער רבּי ווייטער גערעדט צום תלמיד און ער האט וויידער אַמְּאַל זיך געמייט צו פָּאַרְמַיְאָסָן זַיְן אַיְגַּעֲנָע טאכטער איז די אַוְיגַּן פון דעם וואָם באָגָעַרט זַי. אַזְוֵי אַבְּעָר ווי קַיְיָן זיך האט ניט געהָאַלְפָּן, אַיז לְסֹופּ גַּעֲלִיבִּן, אַזְוֵי אַוְיבּ עַם ווּעַלְן אַזְוּעַקְ- גַּיְיָן דָּרְיוִי חַדְשִׁים אַזְוּ דָּעַר תַּלְמִיד ווּעַט נַאֲךְ אַלְעַז באַשְׁטִיָּן אוֹיפֿ זַיְן פָּאַרְלָאַנְגַּן צו גַּעַמְעַן דִּי מִיאָסָע טאכטער פון זַיְן רַבִּין, ווּעַט ער זַי באַקּוּמָעַן. אַוְיבּ אַיְן פָּאַרְלָוִיפּ פון דָּרְיוִי חַדְשִׁים ווּעַט זַיְן האַרְצַן זיך ניט בִּיתְיַן, אַיז אַסְּמָן, אַז סְ'אַיז אַבְּשַׁעַרטָּע זַאַךְ. אַז דָּרְיוִי חַדְשִׁים זַיְגַּעַן פָּאַרְבִּי. דָּעַר יַוְגַּנְעָר בְּחוֹר אַיז גַּעַוּאַרְן אַוְיסְגַּעַדְאָרְטַּן פון גָּרוּם בענְקַעַנִּיש אַזְוּ גָּרוּם לִיבַשְׁאָפֶט. מַיְתִּים יַעֲדָעֶר טָאג אַזְוּ מַיִתְּ יַעֲדָעֶר נַאֲכָת אַיז גַּעַוְאַקְסָן אַזְוּ אַיִם דָּעַר באַגְּנָעָר צו זַיְן רַבִּים טאכטער. דָּעַר בְּחוֹר האַט זַיְן גַּעַטְרָאַכְּטָן, אַז אַז אַיְדָעַלְעַ אַזְוּ וּאוֹיְלָגְעַלְעַרְגָּטָעַ קָעַן ניט זַיְן שְׁרַעַקְלָעַד מַיְאָום, אַז אַיְרָ אַיְדָלְקִיָּט אַזְוּ וּאוֹיְלָגְעַלְעַרְגָּטָקִיָּט מַזְוָן אַיְרָ צָוּ גַּעַבְן חָן, אַזְוּ ער האַט גַּעַוְאַרְטַּן, די דָּרְיוִי חַדְשִׁים זַאַלְן ווּאַם גַּכְבָּרְ פָּאַרְבִּי.

האט דער רבּי גַּעַזְעַן, אַז אַזְוֵי אַיז באַשְׁעַרטָּע. האַט ער שׂוֹין קַיְיָן ווּאַרְטַּט ניט גַּעַזְעַט אַקְעַגְן. מעַן האַט שְׁטִילְעַרְדוּהָיָט גַּעַשְׁלָאַסְּטָן תנאים אַזְוּ באַשְׁטִימִיט דַּעַם טָאגּ פון דָּעַר חַתּוֹנָה. ווען דָּעַר תַּלְמִיד אַיז שׂוֹין גַּעַוְעַן זַיְכָּעָר, אַזְוּ ער באַקְוּמָט זַיְן רַבִּים טאכטער פָּאַר זַיְן זוֹיבּ, אַיז זַיְן גַּעַמִּיט ווּידָעֶר פְּרַיְוּלְעַכְּרָעַר גַּעַוְאַרְן אַזְוּ ער האַט זַיְן גַּעַשְׁטָאַרְקָטָן, וּוֹאַרְטָנְדִּיקָן אוֹיפֿ דַּעַם טָאגּ, ווען ער ווּעַט באַקּוּמָעַן זַיְן באַשְׁעַרטָּע. דַּעַם רַבִּים טאכטער האַט גַּעַוְאָסָט וועַגְן האַרְצַן פון דַּעַם

פרעמדן תלמיד. זיצנדיק אויבון אין איר דאכקאמערל האט זי שוין געהאט פארנומען די ריין פון דעם פרעמדן צו זייןע חברים. זיין ליבשאפט צו איר האט איר פארשאפט אוז פרייד וואס זי האט עם קיון מאל פרייער ניט דערשפירט. גלייכציטיק האט זיין ליבשאפט זי נאך מער פאראומערט. זי האט זיך גערשאכן, טאמער וועט דער בחור סופ-כל-סוף אפשטיין פון זיין פאלאנגן, פלעגט זי גאנצע נעלט ניט שלאפען און זיינער פיל ווינגען. זי האט מער ניט געפונען קיון טרייסט אין די ספרים וואס זייןען געווען ארום איר. זי האט אפלו אויונגעהערט זיך צוצעהרען צו דעם לערנען. אוזי פארנומען אייז זי געווען מיט אידע האפע- גונגנען און מיט איזע שרקענישן.

זען עם האט זיך געגענט דער טאג פון דער חתונה, האט זי זיך צונגעריות מיט פיל געבעטן, איר באשערטער זאל אין דער עצטער שעה זי ניט פאלאנזון, וויל וואס גענטער עס אייז גע- קומען דער טאג פון דער חתונה, אלע אומראאיקער אייז געווארן איר האדען.

זי האט געבעטן, מען זאל איר אורייפברעגען שטאפען און זי אליאן האט זיך גענויות דעם אויסטען. זי אייז געווען גרייליך א געראטגען און פונקט אוזו זי זי האט געגענט לערנען, אוזי האט זי פארשטאנען א סך מלאות, באטש מען האט איר קיון מאל ניט געווין זי צו ארבעטן.

שלעכט איז בלויו געווען בייס אנטגעטען א קליע. זי האט מער פון אלע אין דער וועלט זיך גערשאכן פאר א שפיגל. אוזי זוי איגנער וויל ניט איגנגעמען סט, אוזי האט זי ניט געוואלט זיך שטעלן פאר א שפיגל. קינגער איז אויך ניט ארויף צו איר זעה, צי דאס הופה-קליעד וואס זי האט זיך געמאכט פאסט איר אדער ניט. גאנץ אליאן איז זי געווען ביזן סאטמַע לעצטן טאג.

י חתונה איז געווען אַ שטילען. דער רביה האט ניט געווואלט די שטאט זאל וויסן. ער האט ניט גע-
וואלט ניט די מתנות, זואס אנדערע לוייט וועלן צור-
שיקן, ניט די גערעדערריין זואס קענען זיין דערביי.
אזווי אבער ווי מען הארכ האבן צען מאן ביידער
חתונה, האט ער פארבעטן בלויו די בעמער-
תלמידים זיין, דעתם חביבם.

ווען מען האט שוין געבראכט די חופה און די כליה האט שוין
געזאלט אראפנין פון איר דאכקאמערל, האט דער רביה ווידער
אמאל אריינגערוּפֶן זיין תלמיד און אים ווידער אַמָּאַל געפֿרְעָנְטַן,
צי האט ניט חרתה זיין הארץ און צי באַשְׁטִיטִיט ער טאָקָע אויפֿן
שידוך. דער תלמיד האט ווידער אַמָּאַל גענטפֿערְט, אַז ער באָ
שטייט, האט אים זיין רביה געבענטשט, האט זיך צעקושט מיט אים
און אַנגָּעָלָפְּט אַוְיכָן, די כליה זאל אַראָפְּנִין.

וי איז אַרְוֹנְטָעֵר, אַנְגָּעָטָן אַין חופה-קלײַד זואס זיין
געמאכט. זי איז געווען אַיְנְגָּעְוִיקְלַט אַין אַ געדיבטן שליעיה.
דער שליעער האט אַין גאנצָן פֿאַרְשְׁטָעַלְט אַיר פְּנִים אַין פֿאַרְהוּלִין
פון אָוִיג אָפְּילְוָאָט פֿיְלָאָט פֿוֹן אַיר געשטָאַט. מען האט דאָך גע-
קענט זען אַרְזָוָאָקָם, אַז ער איז געווען הוּא. אַז שְׁפַעְטָעֵר,
ווען מען האט געהערט אַיר שטיט, איז זיין געווען ליב אַזן האַרְצִיךְ.
דער חתן האט אַרוּפְּגָּעָט אַ צְוָנְגָּעָרִיט גַּאֲלָדָן רִינְגָּעָלְעָ
אייפֿ דער כלחט פֿינְגָּעֵר, ער האט זי מקדש געווען, געהיליקט זי
פאר זיין וויבּ, אַזְוִי ווי עם איז דער פֿיר ביידן, אַזן איז געווען
דערביי דואַיך אַז זיכער, פֿונְקָט ווי זיין כליה זואַלט מיט קִין זאָך
ניט געווען אַנדערש פֿוֹן צָלָעָכְלוֹת. אַ דואַיך אַז זיכערע איז
אויך געשטאנָען די כליה. בלויו די אַרְוֹמִיקָע, זואס האַבן זיין

אַפְנֵגָעַבָּן דָּעַם מַזְלָטֶבֶּב, זַיְנָעַן גַּעֲוֹעַן מַאֲדָנָע דַּעֲרִישָׁלָגָן, נִיט וּוְיָאַוִּיפָּה אַחֲתָנוֹת נָאָר וּוְיָאַוִּיפָּה אַלְוָוִיה.

קִינְגָּעָר הַאֲטָט זַיְךְ אַוִּיךְ נִיט גַּעֲזָצָט עַסְּן. קִינְגָּעָר אַיְזָן נִיט פַּאֲרְבָּלִיכְן בַּיּוֹם רְבִין אַיְזָן שְׁטוּבָה. דַּי פַּאֲרְבָּעַטְעָנָעָן צַעַן מַעֲנְטָשָׁן וַיַּיְנָעַן גִּיךְ אַוּעָקָה. מַעַן הַאֲטָט דָּעַם חַתָּן מִיט דָּעַר כְּלָה גַּעַלְאָזָן אַלְיָין.

מַעַן הַאֲטָט זַיְ אַרְוִיְּפָגָעַפְּרִיט אַיְזָן יַעַנְעָם דַּאֲכָקָעָמָרְלָ, וּוְאוֹדָה כְּלָה אַחֲתָנוֹת פַּאֲרְבָּרָאַכְּתָּ אַלְעָ אַיְזָעָ יַוְנָגָעָ יַאֲרָן. דָּעַר חַתָּן אַיְזָן גַּעֲוֹוָאָרָן פָּאְרוֹוָאָנְדָעָרָת פָּוָן דַּי פִּילְ סְפָרִים וּוְאָסְ זַיְנָעַן גַּעֲשָׁטָאַנָּעָן אַרְוָם אַלְעָ וּוּעָנָט פָּוָן קַאֲמָעָרָלָ. עַר הַאֲטָט אַזְוָעָן אַזְוָעָן סְפָרִים, וּוְאָסְ עַר אַלְיָין הַאֲטָט מִיט זַיְן אַוִּיגְ קִיְּן מַאלְ נִיט אַנְגָּעָקָקָטָ. זַיְן בַּאוֹוָאָנְדָעָרָוָנָגָ פָּאָר דָּעַר כְּלָה אַיְזָן נָאָר מַעַר גַּעַשְׁטִוָּגָן.

עַר הַאֲטָט אַנְגָּהָוָיָּיכְן רְיִידָן צַו אַיר. זַיְ הַאֲטָט אַיְם גַּעַעַנְטָה פָּעָרָט מִיט אַיר לְיַבְעָר אַוְן הַאַרְצִיךְעָרָ שְׁטִים אַוְן זַיְן הַאֲרָץ הַאֲטָט זַיְדָגָעָזָיָּונָן צַו אַיר.

הַאֲטָט עַר גַּעַנוּמָעָן בַּעַטָּן זַיְ, זַיְ זַאְלָ אַרְאַפְּנָעַמָּעָן פָּוָן זַיְ דָּעַם שְׁלִיעָר אַוְן זַיְ זַאְלָ זַיְוִיְּזָן פָּאָר אַיר מַאְזָן אַזְוָיְזָן זַיְ אַיְזָן. עַר אַיְזָן דַּאְךְ אַיר מַאְזָן, הַאֲטָט עַר צַו אַיר גַּעַזְאָנָטָ. זַיְ הַאֲטָט אַבְעָר נִיט אַיְנָגָעָוָיְלִיקָטָ. זַיְ הַאֲטָט אַיְם גַּעַבְעָטָן, אַזְוָעָר זַאְלָ אַוִּיפָּה זַיְן פָּאָרָ לְאַגָּג נִיט בַּאַשְׁטִיָּין, וּוְיִיל אַיְדִּישָׁעָ טַאַכְטָעָר מַזְוָעָ דַּאְךְ גַּעַהָרָכָן דַּי רְיִידְ פָּוָן אַיר מַאְזָן. הַאֲטָט זַיְ אַיְם אַיְנָגָעָנוּמָעָן מִיט גַּטְעָ וּוּרְעָ טַעַר אַוְן גַּעַבְעָטָן אַיְם, אַזְוָאַטְשָׁ אַיְצָט זַאְלָ עַר נִיט וּוּעָלָן זַיְ זַעַן אַזְוָעָמָעָן דָּעַם גַּעַדְיכְּטָן שְׁלִיעָר.

נָאָר פִּילְ רְיִידְ פָּוָן בַּיְדָעָ אַיְזָעָלְבִּיכְן, אַזְוָאַרְגָּנָס אַיְן דָּעַר פְּרִי וּוּעָטָ זַיְ אַיר מַאְזָן זַיְוִיְּזָן אַיר פְּנִים.

אַזְוָעָן וּוּעָן דָּעַר מַאְרָגָן אַיְזָעָלְבִּיכְן אַזְוָעָטָן אַזְוָעָר יַוְנָגָעָר מַאְזָן הַאֲטָט זַיְ אַוִּיפָּגָעָכָאַפְּטָ פָּוָן זַיְן שְׁלָאָפָּ, אַיְזָעָלְבִּיכְן בַּיּוֹם נָאָר נִיְּרָה גַּעַרְיקָ אַזְוָעָנוּמָעָן, דַּי זַיְוִיבְ זַיְנָעָלְבִּיכְן אַזְוָעָר אַיְם אַנְטְּפָלְעָקָן אַיר פְּנִים.

ז' האט ווידער ניט געוואלט, ז' האט זיך גענומען בעטן.
עם האט ניט געהאלפֿן. ז' האט זיך צעוויינט. עם האט אבער ניט
געהאלפֿן.

האט ז' מיט ציטערדייקע הענט אראפֿגענומען דעם געדיכטן
שליער פון אויר פנים. אויר מאן האט איין קוק געגעבן און —
— „פארדעך דיין געזיכט!“ — האט ער אויסגעשריען.
ז' האט אַרְוָנְטֶעָרְגָּעָלָאָזָן דעם געדיכטן שליער. אַ צִּיטָּעָרָ
דִּיקָּעָר אָזָן אויך גְּלִיְּצִּיטִּיךְ אַ בְּיוֹזָרְהָאָטְהָאָטְהָאָט זיך אַוְיפֿנְעָהָיָבָן
אוועקצוניגִין.

— „וַיְוַלְּכָתְּ מֵיךְ אֲוִיפְּ שְׁטָמָנְדִּיקְ פָּאָרְלָאָזָן?“ — האט די
וַיְנַגְּנַעְתָּ וַיְוַיְבָּ זיך גַּעֲוָונְדָטְ צַוְּ אַוְרְמָאָן, וַיְאַסְּמַעְתָּ אַזְּנָתְ פְּרִיעָרְ אַתְ
וַיְנַעַשְׂתָּאָגָעָן מִיטְ אַיְםְ אַונְטָעָרְ דָּעָרְ חָוָפהְ.
וַיְעַנְּצָרְ עַדְהָאָטְ קִיְּןְ וַיְאַרְתָּ נִיטְ גַּעֲנְטָפְּעָרְטְ, הָאָטְ זַיְ פָּאָרָ
שְׁטָמָנְגָּעָן, אָזָ דָּסְ אַיְ טָאָקָעְ זַיְןְ מִיְּתָן. הָאָטְ זַיְ אַפְּגָעָרְפָּן
צַוְּ אַיְםְ:

— „אַיְחָאָבְ גַּעַפְּלִיטְ, אָזְ צַוְּיָ וַעַטְ זַיְןְ, דָּעָרְוָמְ הָאָבְ אַיְךְ
נִיטְ גַּעַוְאָלָטְ דִּירְ אַנְטָפְּלָעָקְןְ מִיְּןְ פְּנִיםְ. אַיְךְ וַיְוַיְםְ, אָזְ מִיְּןְ בעטָן
זַיְכְ בַּיְ דִּירְ צַוְּ בְּלִיבָּןְ וַעַטְ זַיְןְ אַמְזִיסָטְ. אַבָּעָרְ אַיְיןְ זַאְךְ פָּאָרָ
לְאָגָגְ אַיְךְ פָּוָןְ דִּירְ, אַיְידָעָרְ דָוְ שִׁידָסָטְ זַיְךְ פָּוָןְ מִירְ אַוְיפְּ שְׁטָמָנְדִּיקְ.
אַיְחָאָבְ צַוְּ דִּירְ אַיְיןְ אַיְינְצִיקְןְ פָּאָרְלָאָגָגְ אָזָ דָעָםְ מְוֹסָטְ מִירְ
גַּעַוְעָרְןְ. דָוְ זַאְלָסָטְ מִירְ לְאָזָןְ אַ צִּיכְןְ, אָזְ אַנְדָעָנְקְ פָּוָןְ דִּירְ.
אוֹרְמָאָן אַיְזָעָןְ וַיְוַיְקָרְ אַיְרְ עַפְעָמְ צַוְּ גַּעַבְןְ אַ צִּיכְןְ.
עַרְהָאָטְ אַבָּעָרְ בַּיְ זַיְךְ קִיְּןְ זַאְךְ נִיטְ גַּעַהָאָטְ. הָאָטְ ערְ זַיְ גַּעַפְּרָעָגְטְ:
— „וַיְאַסְּמַעְתָּ זַאְךְ דִּירְ גַּעַבְןְ? אַיְחָאָבְ דַּאְךְ קִיְּןְ זַאְךְ נִיטְ!“

הָאָטְ זַיְןְ זַיְבָּ אַיְםְ אַפְּגָעָרְפָּעָרְטְ:
— „דָוְ הָאָסָטְ וַוְאַיְלְ מִירְ וַיְאַסְּמַעְתָּ צַוְּ גַּעַבְןְ. דָוְ גַּיְבְּ מִירְ אָפְ
דָעָםְ זַיְגָלְרִינְגְ פָּוָןְ דִּיןְ פִּינְגָעָרְ אָזָןְ דִּיןְ טַלְיתְ אָזָןְ דִּיןְ סִידָרְ
וַיְאַסְּמַעְתָּ דָוְ הָאָסָטְ אַרְוִיְפְּגָעָרְאָכְטְ אַחֲרָרְ.“
הָאָטְ ערְ זַיְךְ גְּרִילְעָדְ גַּעַוְעָנְקָלְטְ דָעָםְ אַפְּצָוּנְגָעָבָןְ, וַיְיַלְלָ

זיין זיגלידינג האט ער געקראנן א מותנה פון זיין מוטער פארן פארלאזן זי און דעם טלית מיטן סייחור האט ער באקזומען געשאנסקען פון זיין פאטער פארן פארלאזן אים.

זי האט אים אבער שטארק געבעטען און דער מאן האט גיעזען, איז זי האט רעכט צו פארלאנגגען א ציכן. האט ער איר אפגעגעבן די דריי זאכן וואס זי האט פארלאנגט, און ער האט זי פארלאזן.

ער איז ניט אַרְוָנְטָעֵר אַוְנְטָן זיך גַּעֲזַעַנְעַנְעָן מִיט זַיְן רְבִין אָן זַיְן שְׁוֹועֵר. ער האט ניט אויסגעראעדט צו קינעם קיין זוארט. ער איז גלייך פון דאַקְאַמְּעָרֵל אַרוֹס אַין גָּם, אַרוֹס פון דער שטאט אָן גַּעַנְוָמָעָן וְאַנְדָּעָן צְרוּק צו זיך. אַין אַהֲלָב יָאָר אַרוֹס נָאָר זַיְן פֶּאֲרָלָזָן זַיְן וּוּוִיב האט ער אַגְּנַעַלְאָפְט אַין טִיר פון זַיְן וּוּנְעַע עַלְטָעָרָן. אַין דער צִימָט פון זַיְן וְאַנְדָּעָר אַין ער גַּעַזְאָרָן אַפְּגָעָרִיסְן-אַפְּגָעָשְׁלִין אָן זַוְעָן ער אַיז אַרְיָין צו זַיְן פַּאֲטָעֵר, האט יָעָנֵר אַים אַזְוֵי בָּאַלְד נִיט דָּרְקָעָנָט.

דער פַּאֲטָעֵר האט באַשְׁיִמְפְּעָלָעָר גַּעַזְעָן, אֹז מִיט זַיְן זַוְעָן גַּעַשְׁעָן עַפְעָם נִיט גָּוֹטָם, האט ער דעריבער אַים וּוּינְצִיך וְוָאָס גַּעַפְרָעָגָט. ער האט זיך נָאָר דָּעָרְוָאָסְט, וּוּאוֹ זַיְן זַוְעָן האט גַּעַלְעָנָט וּוּיסְנַשְּׁאָפְטָן אָן חַכְמָת. דער פַּאֲטָעֵר האט דָּעָרְצִילָט זַיְן זַוְעָן, אֹז דַּי מִוטָּעָר אַיז מִיט אַהֲלָב יָאָר צְרוּק גַּעַשְׁטָאָרָבָן. זַוְעָן דער זַוְעָן האט זיך נָאַכְּגָעָפְרָעָגָט נָאָכְּנָן טָאגְפָּוָן אַיר טָוִיט — זַוְעָן, עַס אַיז גַּרְאַד יָעָנֵר טָאג וּוּעָן ער האט פֶּאֲרָלָזָן זַיְן יוֹנָגָע וּוּוִיב.

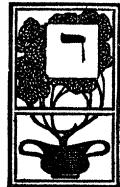
דער פַּאֲטָעֵר האט גַּעַלְאָזָן דֻּעָם זַוְעָן אַין רָנוֹ. וּוּעָן ער האט אַיז מַאְלָבְיִ אַים אַפְּרָעָג גַּעַטָּאָן, וּוּאוֹ זַיְינָעָן אַהֲנָגָעָקָומָעָן דַּי זָאָכָן וְוָאָס מַעַן האט אַים גַּעַגְעָבָן וְוּ אַז אַנְדָּעָנָק פֶּאֲרָלָזָן זַיְן הַיִּם, האט דער זַוְעָן אַיז פֶּאֲרָלְעָנְגָהִיט גַּעַעַנְטָפְרָט, אֹז גַּזְלָנִים זַיְינָעָן אַים בָּאַפְּפָאָלָן אוֹיפָקְזָן זַיְן צְרוּקְוּעָגָם אָן זַיְן האָבָן פון אַים

צונגנומען אלץ וואם ער האט געהאט. דעריבער האט ער זיך דאמ
אזווי פיל אנגעליטן בי זיין קומען אהיים.
וועגן דעם איז ער האט חתונה געהאט און איז ער האט
זיין זויב פארלאזן, וועגן דעם האט דער זון קיון מאל ניט דער-
צילט זיין פאטער.

ווען עס איז פארבי א געויסע צייט נאכן זונם קומען, האבן
די אַרְוָמִיקָע אָוּן אוֹרֵךְ דָעֵר פָאַטְעָר גַעֲנוּמָעָן צַוְמָעָן גַעַנְמָעָן זָוָן,
זָוָן ער זאל זיך פִירָן אַזְוֵי זַוְיִיבָן אַלְעָן לִיְתָטָפִירָן זַיְהָן,
אָזְוֵי ער זאל גַעֲמָעָן אַזְוֵי. אַבְעָר דָעֵר זָוָן האט ניט גַעֲוָאַלְטָה
הערן וועגן דעם.

ער איז געוואָרָן אַנדָעָרָשׁ. ער איז אַרְוָמִיגָאנְגָעָן שְׂטָעָנְדִיךְ
פָאַרְקְלָעָרטָן, ער האט זוינצִיךְ וואָם גַעֲלָעָנטָן אָוּן די שְׂטָאַטְלִיכְטָן
האָבָן זַיְעָר בָאַדוּעָרט דָעֵר גַעֲרָעָכָטָן רִיכְטָעָר זַיְעָרָן, וואָם ער
האָט ניט קיון אַיְנִיקְלָעָה, וואָם זַיְן שְׂטָאַט אַזְוֵי פָאַרְשָׁנִיכְטָן
אוּן וואָם ער האט אַזְוֵי זוינצִיךְ נַחַת פָוָן זַיְן זָוָן.
אוּן מיט יעדער יאָר איז דָעֵר זָוָן גַעֲוָאָרָן אלץ טְרוּיְעָרִיכָעָר
אוּן טְרוּיְעִירִיכָעָר.

ער אלטער רבוי האט פארשטיינען, פאר ווּסְמַזְמָן זיין
תלמיד האט פאללאון די יונגע וויב. האט ער קיין
מאל ניט געפרענט זיין, ווּסְמַזְמָן עַמְּנָאִים אֵין פָּרְגָּעָקָמָעַן.
ער האט ניט געווואלט איר אנטאָן נאָך לְיִדְן מִתְּנוֹן
אַיְבָּעָרְקָן פְּרָעָגָן. די טאָכְטָעָר האט אוּיך קִין וּאָרָט
ניט געללאָן פָּאָלָן. זַי אַיְן גַּעֲלִיכְנָן וּוְיִדְעָרָלִין.

אַיְצָט אַיְן אַיְר דָּסֶם אַלְיָוְן-זַיְן פִּיל שְׁוּעָרָר גַּעֲוָאָרָן. אַיְר
הָאָרֶץ אַיְן פּוֹל גַּעֲוָאָרָן מִיטָּבָעָנְשָׁאָפָט. זַי האט גַּעֲוָאָסֶט, אָז
אַיְר יְוּנְגָעָר מָאָן וּוּעָט זַיְך צַו אַיְר נִיט אַוְמְקָעָרָן. זַי האט
גַּעֲלָעָרָט: ער אַיְן נִיט אַנְדָּעָרָשׂ וּוּי יְדָעָר אַנְדָּעָר מָאָן, דָּסֶם
אוּסְמָעָן אַיְרָם אַיְן גַּעֲוָעָן וּוְיִכְּטָקָעָר וּוּי אַיְר קְלוֹנְשָׁאָפָט אָזָן
אַיְר גּוֹטְסְקִיּוֹת. זַי האט גַּעֲטָרָאָכֶט דָּעָרְבָּעָר, אָז זַי וּוּאָלָט אַיְם
דָּאָרְפָּן פָּאָרְגָּעָן. זַי האט עַמְּאָבָּעָר נִיט גַּעֲקָאָנָט.

פּוֹן אַוְרָע אַוְיָגָן הָאָבָּן גַּעֲרוֹנָעָן טְרוֹעָרָן פּוֹן גְּרוּיִים בְּעַנְקָ-
שָׁאָפָט אָזָן פּוֹן גְּרוּיִים לִיְבָּשָׁאָפָט צַו וּעְנָעָם, וּוּסְמַזְמָן זַי פָּאָלָאָן.
אָזָן זַי האט זַיְך גַּעֲשָׁרָאָקָן, טְאָמָעָר וּוּעָט זַי גְּבוּרִין אָ-
בָּאַשְׁעָפָעָנִישׁ, וּוּסְמַזְמָן וּוּעָט דָּסֶם גַּאנְצָעָ לְעָבָן זַיְן אַזְוִי אַוְמְגָלִיקְלָעָה,
וּוּי זַי אַיְן?

זַי אַיְן גַּעֲוָעָן אַיְן גַּאנְצָעָ לְיִלְיָן אַלְיָן אַלְעָ לְאַנְגָּעָ מְאַנְגָּטָן פּוֹן
גְּרוּיִין זַיְך צַו הָאָבָּן אָקִינְדָּ. אָז שֻׁוְּם אַנוֹיְזָוָנָגָעָן פּוֹן אַלְטָע
אוּסְמָעָן גַּעֲנִיטָעָ פְּרוּיָעָן, אָז שֻׁוְּם זִוְּתִיקָעָר הַילְּפָ, האט זַי זַיְך אַוְיָפָ-
גַּעֲפִירָט אַזְוִי וּזַי האט זַיְך דָּעְרוֹוָאָסֶט וּוּעָנָן דָּעָם פּוֹן סְפָרִים,
אָזָן זַי האט מִיטָּשְׁרָעָק אָזָן הַאַפְּעָנוֹנָג גַּעֲוָאָרָט אַוְיָפָן טָאגָן,
וּוּעָן דָּסֶם קִינְדָּ דָּאָרְפָּן גְּבוּרִין וּוּעָדוֹן.

וּוּעָן דַּי וּוּיְיָעָן פּוֹן גְּבוּרִין הָאָבָּן זַי גַּעֲכָאָפָט, האט זַי זַיְך
גַּעֲשָׁטָאָרָקָט נִיט צַו שְׁרִיּוֹעָן, קִינְעָם נִיט אַיְבָּעָרְצָוּשָׁרָעָן. אָזָן זַי

האט געబוּרָן אַ קִינְד אַ קִיְינְעָם הַילְּפָט. מֵיט דַּי לְעַצְטוֹ כּוֹחוֹת
האט זַי זַיך אַ בִּיגֶג גַּעֲטָאָן צָומְ קִינְד, אַונְ זַע —
זַיְינְ פְּנִים אַיזְ לְוִיטָעָר אַונְ צָארָט, אַונְ אַיזְ זַוְיִידָם פְּנִים
פָּוּן אַירְ מַאְן.

האט זַי דַּסְמָ קִינְד צָוְגַּעַדְרִיקָט צַוְ אַירְ בְּרוּסְט, הַאט עַם גַּעַדְ
גַּלְעַט אַונְ גַּעַקְוִישָׁט, אַונְ וּוּעַן עַם אַיזְ גַּעַוְאָרָן נַאֲכָט, אַיזְ זַי
שְׂתִילְעָרְהִיחִיט אַרְצָאָפְּ פָּוּן דַּי טְרָעָפְּ, וּוּאָסְמָ הַאֲבָן גַּעַפְּרִיטָטָ פָּוּן אַירְ
דָּאַכְּקָעְמָעָרָל, אַונְ דַּסְמָ גַּוְטָ אַיְינְגְּגָעוֹוְיְקָלְטָעָ קִינְד אַוּוּקְגָּלְיִינְטָ
בַּיִּי דָעָר שְׂוּוּלָ פָּוּן דָעָר טִירָ, וּוּאָסְמָ הַאט גַּעַפְּרִיטָ צַוְ דָעָר שְׂתָובָ
פָּוּן אַירְעָ עַלְטָעָרָן.

אַירְ פָּאַטְעָר אַיזְ יַעַנְעָ נַאֲכָט שְׁלַעַכְט גַּעַשְׁלָאָפְּן. הַאט עַרְ
פָּאַרְנוּמָעָן אַ שְׂתִילְ וּוּיַעַנְעָן זַיְינְדָם וּוּיַעַנְעָן פָּוּן אַ קְלִיןְ עַוְפָעָלָעָ.
אַיזְ עַר אַרְוִיָּם אַונְ הַאט גַּעַזְעָן דַּסְמָ אַיְינְגְּגָעוֹוְיְקָלְטָעָ קִינְד. הַאט
עַר עַם אַרְיִינְגְּגָעְבָּרָאָכָט אַין שְׂתָובָ אַונְ אַוּפְּגָעְוָעָקָט זַיְינְ וּוּיָבָ.

זַיְינְעָן בִּידָע פּוֹל גַּעַוְאָרָן מֵיטְ פְּרִידְ אַיבָעָר דֻעָם
אַיְינְקָילְ וּוּאָסְמָ אַיזְ זַיְינְגְּשִׁיקָט גַּעַוְאָרָן. זַיְיִהְבָּן פָּאַרְשָׁתָאָנָעָה
אוֹ זַיְיעָרְ טָאַכְטָעָר הַאט דַּסְמָ קִינְד גַּעַבְוָרָן. אַונְ זַיְיעָרְ פְּרִידְ אַיזְ
נַאֲךְ גַּרְעָסָעָר גַּעַוְאָרָן, וּוּעַן זַיְיִהְבָּן גַּעַזְעָן, אוֹ עַר אַיזְ יַינְגָלָ
אַונְ בָּאַטְרָאָכָט זַיְ צָאָרָט עַם אַיזְ זַיְיעָרְ אַיְינְקָילָם פְּנִים.

— „מַיְיָן שְׂתָאמָ וּוּעָט נִימְטָ פָּאַרְשָׁנִיטָן וּוּרְןָ“, הַאט גַּעַזְגָּטָ
דָעָר אַלְטָעָר.

— „אַט דָעָר וּוּעָט אַונְ זַיְינְ אַ טְרִיאִיסָט אַוִּיפָּ אַונְדוּעָר עַלְטָעָר“,
הַאט גַּעַזְגָּטָן דַי אַלְטָעָר.

הַאֲבָן זַיְיִגְעַנְמָעָן אַונְ אַוִּיפָּ צַוְ זַיְינְדָם קִינְד אַונְ הַאטָט
עַם גַּעַהְאָדָעָוָעָט זַיְיִעָרְ אַיְינְן קִינְד.

אַונְ דַּסְמָ קִינְד אַיזְ גַּוְטָ גַּעַוְאָקָסָן. אַונְ וּוּעַן עַם הַאטָט זַיְיךְ
אַוִּיסְגָּלְעָרָנָט זַאֲגָן „מַאֲמָעָ“, הַאט עַם גַּעַזְגָּט „מַאֲמָעָ“ צַוְ זַיְינְ
בָּאַכְעָן. אַונְ וּוּעַן עַם הַאטָט זַיְיךְ אַוִּיסְגָּלְעָרָנָט צַוְ זַאֲגָן „מַאֲמָעָ“.

הַאטָט עַר גַּעַזְגָּט „מַאֲמָעָ“ צַוְ זַיְינְ זַיְידָן.
אַונְ דַּסְמָ קִינְד אַיזְ וּוּיְטָעָר גַּוְטָ גַּעַוְאָקָסָן. אַונְ דָעָר יַינְגָלָ הַאטָט
פְּרִי אַגְּנָעָהָוִיכָן צַוְ לְעָרְנָנָן. אַונְ עַר הַאטָט בָּאַגְעָרָט צַוְ לְעָרְנָנָן.
אַונְ עַר הַאטָט גַּעַהְאָטָט אַ טְיִיעָרָן קָאָפְּ, אַזְוִי זַיְיךְ זַיְינְ טָאַטָּעָ אַונְ

oir פָּטָעֵר אוֹן צְרוּם אָוֶן דַּעֲרוֹזָעַן דָּסִים אַיְנְגָעָוּוַיְקָלְטָעַ קִינָה.

אזו וויזין מאמע און אפשר נאך בעסער וויזין טאטע און וויזין מאמע. און דאס קינד האט אלצדינג פארשטיינען וואט עם האט געלערנט. עם איז געווען גוט און קלוג און א בענ-טשונג צו ליטטן.

און וווען דער יינגל איז געווארן דרייצין יאר אלט, האט דער אלטער רבי מיט גדולה און נחת געפראזועט די בר-מצות. און דער יינגל האט איז איסגענומען מיט ויזין קענען און פארשטיין, איז ארום און ארום האט מען געוואסט פון דעם יונגען עילוי, וויל „עלוי“ איז געווען דער נאמען מיט וועלכן אלע האבן געروفן דעם יינגל.

און באטש ער איז געווען נאך איזוי יונג, איז ער שוין געוועטן בי זיין זידן צו הארכן די לערע פון זיין מיל' צוזאמען מיט די פיל עלטערע תלמידים. און באטש ער איז געווען נאך איזוי יונג, האט ער אלע מאיל געוואסט מער און פארשטיינען בעסער וויזי אלע איבעריקע חברים זינגען.

די אנדערע תלמידים, וואט זינגען געווען עלטער פון אים מיט פינק-זעקט יאר, האט עם גריילער פארדראטען, וואט איז איז זינגען שטיגט ווי ארבער אין אלץ. א סך חברים זינגען זינגען אים מקנא געווען און האבן געווארט אויף יענעט טאג, וווען ווי וועלן קענען זיך אפרעכענען מיט אים. אבער דער יינגל איז גע-לאנגען ניט געקומען. מען האט אים קיין מאיל ניט געקענט באפֿן אין עפֿען ניט קענען.

און עם איז געשהן, איז דער רביה האט ווידער פארגעבן אלע זינגען תלמידים ויך צוצרגיריתן צום פונגאנדערקליבן א הויין עניין. דערציו האט מען געדאראפט אליאן דורכלערבנען א שטיק גمرا און זיין קלאר אין אלע פראגען, וואט ווערן דארטן אַנגערירט. איין שטעל איז אבער דארטן געווען באזונדערש שועער.

און געווען איז עם די זעלביבקע שטעל, וואט דער טאטע פון יינגל האט זי ניט געקאנט פארשטיין.

יז אנהייב האט דער יינגל אויך ניט פארשטיינען
יענע הארבע שטעל, און ווען די חברים זיינע האט
ויך געווענדט צו אים וועגן איר באטיטיט און ער האט
ניט געוואסט קיין באשיד, האבן זי געשפאת פון
אים און געוזאגט :

דו ביסט ניט קיין גראסערער קענער פון אונז,
דו ביסט ניט קיין עילו!"

דערוויל איז געקומען די צייט צו עסן מיטאג. אבער דער
יינגל האט ניט געקענט אוואנגניין. ער האט נאָר ניט געוואָלט
עסן. ער האט וועגן קיין אנדער זאָך ניט געקענט טראָכטן.
אזווי פארטאי איז ער געווען אין דער הארבער שטעל!

ער איז נאָך אַיונג יינגל געווען. אים איז געאנגען איז
דערוויזן זיינע חברים, איז ער פארשטייט יא, איז זי האבן ניט
וואָס צו לאָכוּן פון אים. זיינע אונז זיינען געווען פארזונקען
איין ספר, זיינ מוח איז געווען אַנגעשטראָנגט.

פלוצלונג — איז אים יענע שטעל אזווי קלאר געוואָרן, זי
ער וואָלט איר באשיד דורכגעלייענט, אַנגעשריבן אויף אַ
צעטַל.

ער האט אליאן געפונען דעם ריכטיקן באשיד.
אַיונגער יינגל איז ער נאָך געווען. איז זיינ האץ פול גע-
געוונרן מיט שטאלצקייט. און ווען די חברים זיינע זיינען צי-
רייקגעקומען נאָך מיטאג, האט ער מיט גדולה זי דערקלערת
די הארבע שטעל.

האט עם זי פארדראסן. און אנדער האבן זיך אַרוּמְגָע-
קאָפֶט מיט א געלעכטער :

— "דעָר רבִּי האט עם דיר געיזאגט ! דו האט געפרענט דעם
רבִּין, און ער האט דיר געיזאגט !"

— “ניין, — האט דער יינגאל שטאלץ געגענטפערט — איך האב ביי קיינעם ניט געפרעגט און קיינער האט מיר דעם באשוייד ניט געזאגט. איך אלײַן בין געקומען צו דעם. מיין טاطע האט עם מיר ניט געזאגט!”

אצניד זייןען זיינע בייעז חביבים ארכויס מיט דער שפראך :

— “וואָסְמָעֵר טָاطָע אִיז עֶר דִּיר? ווֹאָסְמָעֵר אַלְטָמָסְטוֹ זַיְךְ אָזְוִי שְׂטָאַלְץ אִיבָּעָר אָונְדָּז, דּוֹ אָזְוִינָעָר אָוֹן אָזְוִינָעָר, דּוֹ, ווֹאָסְמָעֵר קִיְּזָן טָاطָן אָוֹן קִיְּזָן מָאָמָעָן נִיט!”

און זיי האבן ווֹידָעָר גַּעֲלָאָכְתָּ:

— “וואָסְמָעֵר טָاطָע אִיז דִּיר אָונְדָּעָר רַבִּי?”

ווען דער יינגאל האט דערעהרט אָזְוִינָעָר מָאָדָעָן רַיִד, אִיז

ער בלאמ גַּעֲוָאָרָן פָּאָר פָּאָרוֹאָנוֹנְדָּעָרָנוֹג אָוֹן פָּאָר שְׁרַעַק.
ער אִיז אַרְיוֹסְפָּוָן דָּעָר שְׁטוּב וּאוֹזְזָה גַּעֲלָעָרָנְט
אָוֹן אִיז אַיִן אַיְלָעָנִישׁ אָוֹוָעָק צַוְּזַיְינָעָרָן, צַוְּזַיְינָעָרָן, צַוְּזַיְינָעָרָן
הָאָט גַּעֲהָאָלָטָן פָּאָר זַיְינָעָרָן. אָוֹן ער האט געזאגט צַוְּזַיְיָ
— “גַּרְוִוִּים אִיז מִין שָׁאנָה. הַיִּנְטָהָט מִן מִר גַּעֲזָגָט,
אוֹ אִיךְ האָב נִיט קִיְּזָן פָּאָטָעָר אָוֹן נִיט קִיְּזָן מָוֹטָעָר. אָוֹן אִיךְ
בֵּין דָּאָךְ בֵּין אִיצְטָגָעָסְקָן, גַּלְיְוָנְדִּיק אָז אִיר זַיְיט מִיְּנָעָר
עַלְמָעָרָן. טָא זַוְּיל אִיךְ אַצְּנָה, אָז אִיר זַאְלָט מִר זַאְנָן דֻּעָם
גַּאנְצָן אַמְּתָה.”

הַאָּבָן אִים דָּאָם אַלְטָעָפָר פָּאָלָק גַּעֲגָעָנְטָפָרָט אָוֹן גַּעֲזָגָט :

— “גַּעַם נִיט צָוָם הַאָרֶצָן דִּי רַיִד פָּוָן אַ פָּאָר בַּיְעָזָר יַיְנָגָלָעָר.

זַיְיָ זַיְינָעָן נָאָךְ קִינְדָּעָר. נִיט קִיְּזָן שְׁכָל רַעַדְתָּ אַוְיָס זַיְעָר מַוְיל
נִיעָרָת אַיְוָטָל קְנָאָה. מִר זַיְינָעָן דִּי ווֹאָס דּוֹ בַּאֲדָרְפָּסָט אָונְדָּז
רוֹפָּן “פָּאָטָעָר” אָוֹן “מוֹטָעָר”. קִיְּזָן אַנְדָּעָר זַיְינָעָן נִטְמָא אָוֹן
קַעַנָּעָן נִיט זַיְיָ. הַאָלָט זַיְךְ נִיט פָּאָר אַ בְּלָאָט אָז אַ צּוֹוִינָג אָוֹן
אָז אַ שְׂטָאָם.”

אַבָּעָר דָּעָר יַיְנָגָל האָט צָוָם עַרְשָׁטָן מַאְל אִין זַיְיָ לְעַבְנָן נִיט
גַּעֲגִילִיבָטָן אִין דִּי רַיִד פָּוָן דִּי ווֹאָס ער האָט זַיְיָ בֵּין יַיְנָיָעָר

צייט געהאלטן פאָר זייןע עלטערן. ער האָט וואֹויל פֿאַרְשְׁטָאנָן,
או גלאָט אָזֶוּ וואָלטָן זייןע חֲבִרִים נִיט פֿאַרְגְּנָעָוָאָרְפָּן אַיִם, אָז
ער האָט נִיט קִיּוֹן פֿאַטְּעָר אָזֶן נִיט קִיּוֹן מַוְתָּעָר.
הֲאָט ער פֿאַרְטְּרָאָכְט צֹו דָעָרְגִּין דָעַם אַמְּתָה. יְעֻדָּע טָאג
הֲאָט ער פֿוֹן דָּאָם נִיּוֹ גַּעֲרָבָנָט בֵּי דַי אַלְטָע אָזֶן זַיִן גַּעֲמִיט אַיִו
גַּעֲזָעָן אָוּמְרוֹאִיק. וּוּעָן דַי אַלְטָע הָאָבָן גַּעֲזָעָן, אָז דַעַר יְוִנְגָל
הֲאָט שְׁטָאָרָק זַיִך גַּעֲנוּמָעָן צּוֹם הָאָרְצִין דַי רַיִד פֿוֹן זַיִן חֲבִרִים
אָזֶן זַיִי לָאָזֶן אַיִם נִיט רָוּעָן, הָאָבָן זַיִי אַיִם גַּעֲזָגָט, אָזֶן זַיִי זַיִר
נִעְן זַיִן זַיְדָע אָזֶן זַיִן בָּאָכָע. דָעָרְגָּאָכְדָעָם הָאָבָן זַיִן אַיִם גַּעְזָגָט
זַיִגָּט, אָזֶן זַיִן מַוְתָּעָר לְעַבְתָּן. אָזֶן צּוֹם סּוֹף הָאָבָן זַיִן אַיִם אַנְטָה
פֿאַרְבְּאַרְגְּנָעָנָם דָאָכְקָעָמָעָל.

וואָי נַאֲר דַעַר יְוִנְגָל הֲאָט דָעְרָהָרְטָא אָזַוְיָנָעָן רַיִד, אַיִו ער גַּלְיִיך
אוּפְּגַעַשְׁפְּרוֹנָגָעָן. ער אַיִו אַרְזִיף מִיט אַ לִיְמָעָר אַוְיָפָן בּוּידָעָם
אָזֶן ער הֲאָט אוּפְּגַעַוּכְט דָּאָם דָאָכְקָעָמָעָל. ער אַיִו גַּעֲלָאָפָן אַיִו
גַּרְוִיּוֹס אִימְפָעָט אָזֶן הֲאָט גַּעֲגָעָן אָז עָפָן דַי טִיר פֿוֹן דָעַם קָאָמָעָל.
זַיִן אַיִינְזָאָמָע מַוְתָּעָר הֲאָט נִיט גַּעֲוָאָסָט, אָז אַיִר קִינְד
רִיְסָט זַיִך צֹו אַיִר. הֲאָט זַיִר פְּנִים נִיט גַּעֲהָאָט פֿאַרְדְּעָקָט
מִיט אַיִר שְׁלִיעָר. זַי אַיִו גַּעֲזָעָם אַ פֿאַרְזְׁוֹנְקָעָנָע אַיִן בּוּנְקָעָנִיש
אַיִן אַ וּוּינְקָל פֿוֹן קָאָמָעָל. זַי הֲאָט דָעְרָהָרְטָא טְרִיטָה, אַיִו זַי
אוּפְּגַעַשְׁפְּרוֹנָגָעָן.

אַיִו דַעַר אַיִינְגָּנָעָר דָגָע אַיִו אַיִר יְוִנְגָל צּוֹגָעָפָלָן צֹו אַיִר
מִיט אַ גַּעַשְׁרִי „מַאְמָעָ!“ ער אַיִו גַּעַפָּאָלָן אַיִר עָרָעָמָם. ער
הֲאָט אַ קּוֹק גַּעַטָּאָן אַיִו פְּנִים, אַיִן אַיִר עָוָגָן. ער הֲאָט זַיִך
גַּעֲדָרִיקָט אָזֶן גַּעֲטָוְלִיעָט צֹו דַעַר וּוּאָסָמָּה אַיִם גַּעֲבָוִוָן.

וואָי נַאֲר דַי מַוְתָּעָר הֲאָט בְּאָפְּרִיטָה אַיִר עָ אַהֲנָט, הֲאָט זַי
אַיִן אַיִלְעָנִישָׁ פֿאַרְדְּעָקָט אַיִר פְּנִים מִיט אַיִר שְׁלִיעָר. אַכְבָּעָר אַיִר
קִינְד הֲאָט גַּעֲרָעָדָט צֹו אַיִר :

— „מַאְמָעָ! פָּאָר וּוּאָסָמָּה זַיִך פָּאָר מִיר? פָּאָר וּוּאָסָמָּה

בצחאלטסטו דאס פנים דיינס? איך בין דאך דיין זון, דיין קינד! איך וויל קוקן דיר גלייך און פנים אריזן. איך האב דיך ליב, מסמע, און איך וועל דיך אכטן און דיר אפגעבן כבוד, אזיי ווי א זון דאך עס טאן צו זיין מאמען".

די איזזאמע מוטער האט פארנאנסן דאס ערשות מאל אין איך לעבען טרען פון פריד.

איך קינד איזו צו צו איך, האט אראפגענומען איך שליער, האט זי אראומגענומען און געקושט זי און פנים, און אידיע ווידי נענדיקע אויגה האט זי געהאלדזט און געצערטלט. די מוטער האט איך קינד צונדריקט צו איך חארצן, עס געגלאט מיט אירע צארטע הענט אבער זיך ניט געדרייסט עס א קוש צו גבען, וויל זי האט ניט געוואלט זיך צורירן מיט איך פנים צו זייןעם. אבער איך זון איז געוען גוט און צערטלעך צו איך. און ער האט גערעדט צו איך גוטע און הארציקע רייד. און זוי זייןען גיעזען צוואמען און זייןען ביידע געוען גליקלעך.

דער יינגאל האט זיך אראומגעקוקט און קאמערל און געזען פיל ספרים ארום אלע וווענט פון קאמערל. האט ער געפרעגט: — „ווער קומט דען אחרע צו לעדען פון אט די ספרים?“

האט די מוטער אים אפגענעטמערט:

— „מיין זון, קיינער קומט ניט צו מיר. איך זע ניט די וועלט און די וועלט זעם מיך ניט. פון דעם טאג און זינט איך בין צום שבּל געקומעג האב איך אועונגגעבען מיין צו לערצען זויסן און חכמה. און דאס איז געוען מיין איניציקע טרייסט. ווען איך האב געלערנט, האב איך ניט געלערט וועגן מיין אומגליק און דערום האב איך געקענט אדריבערטראנז מיין איינ-זאמקיות. נאר די לעצטן יארן האב איך צו שטארק געבענט גאנד דיר, מיין קינד, און מיין זייןען איז געוען פארנומען מיט דיר מער ווי מיט די ספרים. און איצט זעסטו, איז מיין בענקען איז געוען ניט אומזיסט, ווארעס איך האב דיך, מיין קינד, בא-

קומען. היינט האב איך דיך צום צויזטען מאל געבעוין. איצט האב איך דיך געבעוין פאר זיך".

— "יא, מסמע, איך וועל בליבין מיט דיר, — האט דער יינגל אפגענטפערט, — לאטמיר, מסמע, צויאמען לערנען!"

און אוזי איז אויך געועען. די מוטער און דער זון האבן צויאמען געלערנט אין דעם האCKERאמערל. און דער זון האט געועען, איז זיין מוטער קען זיעער א סך און פארשטייט אין די הייליקע שרייפטן. איז דער יינגל געועען זיעער שטאלץ מיט זיין מוטער און האט אויסגערוףן:

— "לייטן פאָרן אין די ווייטע לענדער צו פרעמדע מענטשן כדי צו לערנען וויסן און חכמה. ווי גילקלעך איך ביג, איז דראָף אין ערצעע ניט פאָרן, איז מײַן איגענען מוטער אויך מײַן קוואָל פאָר וויסן ווּס שעפט זיך קיין מאָל ניט אוּס!"

זוי זיינען אַ לאָנגע צוֹיַט געועען צויאמען און געלערנט. דער אינגל האט איצט אויך באָדינט זיין מוטער, ער פֿלענט אַיד אַרוֹיפֿברענגן עסן און אַיר העלְפֿן אַין אלְץ ווּס זי האט באָדראָפֿט. ווּעַן עס אַין אַזּוּק אַ געוויסע צוֹיַט, איז זיין האָרָע ווִידער געוווארן אָמְרוֹאֵיך.

ער האט געוואלט וויסן דעם גאנצַן אמת ווּגַן זיין אַפְּשַׁתָּם. ער האט אויך געוואלט וויסן, ווּר עס אַין זיין פֿאָטָר אַון ווֹאוּ ער געפֿינט זיך. ער האט געטראָכֶט, אַז אַוְיכַּ זיין פֿאָטָר ווֹאלט געועען טוֹיט, ווֹאלט אַים די מוטער עס שווין געהאט געזאגט. אַזּוּ ווי דָא אַין ווִידער געועען אַ סּוֹד, האט עס דעם יינגל שווער געמאָכֶט זיין געמייט. ער האט אַבעָר די ערשתע צוֹיַט ניט געוואלט באָטְרִיבְּן זיין מוטער מיטן פרען. אַבעָר עס אַין געקומען די צוֹיַט — אַון דָּס אַין שווין געועען נאָך דעם ווי דורי חדשן זיינען אַזּוּק נאָכְן אוֹיסְגַּעֲפִינְעַן זיין מוטער — אַון דער יינגל האט זיך ניט געקענט אַינְחַאְלְטַן מער. האט ער זיך געוענדט צו זיין מוטער אַון געזאגט:

— „מוֹטָעָר, אִיךְ ווַיֵּלֶךְ אֵין זֶה בְּלוֹויַן פְּרָעָגָן אָנוּ דָו גַּבְּ
מִיר אֲוִיפָּה דָעַם אַ רְיכְּתִּיקָּן עַנְטָפָעָר. לְאֹזֶן מִיר ווַיְסָן, ווּעַר עַם אֲיוֹן
מִיַּן פְּאַטָּעָר אָנוּ ווֹאָו אַיְזָן דָעַם אַרְטָה ווֹאָו עַר הַאֲלָטָה זֶיךְ אֲוִוָת.
אִיךְ בֵּין שְׁוֵין מִיטָּה דִיר אַ לְאַנְגָּעָ צִוְּתָה אָנוּ אִיךְ חַאְבָּ נַאְדָקָיָן
מַאְלָ דָא נִיטָּ גַּעֲזָעָן מִיַּן פְּאַטָּעָר. ווֹאָו אַזְוָעָ ? ווֹאָו קָעָן אִיךְ
אִים גַּעֲפִינְגָּן ? ”

וין זון, — האט די מוטער געוזנט, פרעג מיך ניט
וועגן דיין פאטער, וויל ווי נאר איך דערמאן זיך
און דיין פאטער, ווערט מײַן האָרֶץ פול מיט וווײַיַּה
טאָגַן".

אַבעָר דער יִינְגָּל הַאָט גַּעֲזָנְט :

— „איך בעט פונדעסטוועגן, מוטער, און דו^ו
זאלסט אַרוֹיסּוֹווֹיזּוֹן גַּנְּאַד צוֹ מִיר אָוֹן מִיר זָגַן, וּוְאַס אַיך הַאָב גַּעַד
פֿרְעָנְטְּ בֵּי דִּיר.“.

און דער יִינְגָּל הַאָט אָזְוִי שְׁטָאַרְקָן גַּעֲבָעַטָּן בֵּי דָר מַוְטָּעָר
זַי זַאַל אַיִם אַוְיַזְאָגָן דָּעַם סָוד וּוּעַגָּן זַיִן פַּאַטָּעָר, אָזְוִי מַוְטָּעָר
הַאָט מַעַר נִיטְן גַּעֲקָעַנְטְּ בִּישְׁטָיְזִין זַיִן בְּעַטָּן אָוֹן זַי הַאָט אַיִם אַוְיַזְאָגָן
דָּעַרְצִיְּלַטְן דַּי גַּעֲשִׁיכְטַעְמָן מִיטְן זַיִן פַּאַטָּעָר פָּוּן אַנְהָיַיב בֵּי צָוָם
סָופְּ. זַי הַאָט קִיְּין אַיְנְצִיקָּעָזֶךְ זַיִטְן פַּאַרְהָוִילְן פָּוּן אַיִם אָוֹן זַי
הַאָט גַּעֲרָעַדְטָן צַוְּ אַיִם וּוְיַי מַעַן רַעַדְטָן צַוְּ אַדְרֻוָּאַקְסָעָנָעָם מַעֲנַטְשָׁן,
כָּאַטְשָׁן אַיר יִינְגָּל אַיִן נַאֲך נִיט גַּעֲוֹעָן קִיְּין פַּעַרְצָן יָאָר אַלְטָן.

אַיִן דָּרָר יִינְגָּל גַּעֲוֹעָן זַיִעַר צְוְפְּרִידְן, וּוְאַס עַמְּ אַיִן גַּעֲקָוּמָעָן
די צִיְּטָן, וּוּעַן עַר וּוְיַיְסָא אַוְיַף זַיְכָּר וּוּעַגָּן זַיִן אַפְּשָׁתָּאָם. אַיִן

עַר אַוְיַנְגָּשְׁפְּרָנוֹגָעָן אַגְּלִיקָלְעַכְּרָן אָוֹן אַמְּוֹטִיקָעָר :

— „מוֹטָעָר, איך וּוְעַל דָּעַם פַּאַטָּעָר גַּעֲפִינָּעָן אָוֹן איך וּוְעַל אַיִם
ברַעַנְגָּעָן צַוְּ דִּיר !“

די מַוְטָּעָר הַאָט זַיִן זַיִעַר דָּעַרְשָׁאָקָן פַּאַר דַּי רַיְיד פָּוּן אַיר
קִינְהָן, וּוְאָרָעָם זַיִן הַאָט גַּלְיַיךְ גַּעֲזָנָה, אָזְוִי פַּעַסְטְּקִימִיט אַיִן פַּאַרְצָן אַיִן
זַיִן. הַאָט זַי גַּעֲרָעַדְטָן צַוְּ אַיִם, אָזְוִי זַיִן פַּאַטָּעָר אַיִם וּוְיִתְ-זַוְוִית
אוּוָעָק, אָזְוִי וּוְיַיְסָא נִיטְן פָּוּן וּוְאָנָעַטְן עַר אַיִן גַּעֲקָוּמָעָן אָוֹן וּוְאָהָיַן
עַר אַיִן אַוְעָק ; אַיִן עַר, אַיר קִינְהָן, אַיִן נַאֲך אַגְּלִין יִנְגָּל אָוֹן קָעָן
דָּעַרְבָּעָר זַיִן נִיטְן אַיִן אַגְּלִין זַיִן וּוְיִתְ-זַוְוִית וּוְאָהָיַן צַוְּ
גִּיְיָן ; אַיִן בִּיּוֹעָן מַעֲנַטְשָׁן אָוֹן שְׁלַעַכְּטָעָה חִוָּת קָעָנָעָן אַיִם אַנְטְּרָעָפָן

אויפֿ זיין וועג. און אויב אַפְּילוּ עַם זָאַל זִיךְרָהָעָפָן, אוֹ עַר וּוּעַט זֵין פָּאַטְּעָר גַּעֲפִינָּעַן, וּוּעַט דַּעַר פָּאַטְּעָר נַעַט וּוּלְזָן קַומָּעַן צְוָרִיק צֹו אַיר, וּוּיְלָעַר אַיְזָן פָּזָן אַיר אַוּעָק מִיטָּ פִּיל בִּיטְעָנִישָׁ אַיְן הַאֲרָצָן. אָנוֹ אוֹיב אַפְּילוּ עַר וּוּעַט זִיךְרָהָעָפָן אַוְפִּין וּוּגָמִיט זֵין פָּאַטְּעָר, וּוּי אַזְוִי וּוּעַט זֵין פָּאַטְּעָר אִים דַּעֲרָקָעָנָעַן אָנוֹ זַוְּיָּזִוְּיָ וּוּעַט עַר זֵין פָּאַטְּעָר דַּעֲרָקָעָנָעַן?

דָּסֶם אָנוֹ נַאֲךְ פִּיל אַזְוּלְכָעַ רַיִד הַאֲטָם דַּי מַוְתָּעָר גַּעֲרָדָט צָוּ הָאָרֶץ פָּזָן אַיר זָוּן. עַם זַיְגָעָן גַּעֲוָעָן אַיְן דַּי רַיִד פִּיל לִיבְשָׁאָפְּטָ צֹו אַיר קִינְד אָנוֹ פִּיל שְׁרָעָק, אָזָו זַיְזָאַל עַם נִימָּט פָּאַרְלִיּוֹן אַוְיפֿ אַיְבִּיק נַאֲךְ דָּעַם וּוּי הַאֲטָם עַם אַיְצָט צְוָאָמָעָן מִיטָּ זִיךְרָ.

אַיר זַוְּן הַאֲטָם אַכְּבָעַר אַוְיפֿ אַלְעַז אַפְּגָנָעָנְטָפְּרָעָט. עַר הַאֲטָם גַּזְוָגָט, אָזָו עַר וּוּעַט מִיטְנָעָמָעָן מִיטָּ זִיךְרָ דַּי דְּרִי סִימָנִים, דָעַם זִיגְלָרִינָגָג, דָעַם טְלִית אָנוֹ דָעַם סִידָוָר, וּוּאָסֶם זֵין פָּאַטְּעָר הַאֲטָם אַיְבָּעָרְגָּעָלָזָוּן, אָנוֹ לְוִיטָדִי סִימָנִים וּוּעַט זֵין פָּאַטְּעָר אִים דַּעְרָ קַעְגָּעָנָעָן אָנוֹ דַי סִימָנִים וּוּלְזָן הַעַלְפָן אִים צֹו דַעֲרָקָעָנָעַן זֵין פָּאַטְּעָר. עַר הַאֲטָם גַּעֲטָרִיסָט זֵין מַוְתָּעָר, אָזָו עַר הַאֲטָם גַּעֲנָגָג כּוֹחָ אָנוֹ מַוְתָּזִיךְ זִיךְרָ צֹו לְאַזְוִן אַלְיָין אַיְן דָעַם וּוּיְטָן וּוּגָג. עַר הַאֲטָם אַיר אַגְּגָוּזָה, אָזָו זֵין הָאָרֶץ וּוּעַט אִים פָּרָן אַוְיפֿ רִיכְטִיקָן וּוּגָג אָנוֹ עַר וּוּעַט זִיכְרָ קַוְמָעָן צֹו דָעַם אַרְטָט וּוּאֹזֶן זֵין פָּאַטְּעָר גַּעֲפִינָּט זִיךְרָ.

דְּרִיְטָעַג הַאֲבָן אַזְוִי גַּעֲרָדָט מַוְתָּעָר אָנוֹ זָוּן, בִּיוֹ דַי אָוָמָד גַּלְוְקָלָעָכָעַ הַאֲטָם צְוָגָעָשְׁטִימָט וּוּידָעַר צֹו בְּלִיְבָן אַלְיָין אַיְן שְׁרָעָק פָּאַר אַיר אַיְינְצִיקָן קִינְד אָנוֹ זַיְהַאֲטָם אִים גַּעֲנָגָבָן אַיר בְּרָכָתָה.

אַיְזָן דַּעַר יִינְגָל אַרְוּנָטָעָר אָנוֹנָטָן אָנוֹ גַּזְוָגָט זֵין זַיְדָן אָנוֹ בָּאָבָעָן, זַיְזָאַל אִים אַגְּנָרִיטָן קְלִיְידָעָר אָנוֹ גַּעַלְטָ אָנוֹ שְׁפִינָג, וּוּאָרְדָעָם עַר לְאַזְוִת זִיךְרָ אַיְזָן וּוּיְטָן וּוּגָג אַרְיָין אַוְיפְּצָוּזָבָן זֵין פָּאַטְּעָר. הַאֲבָן דַי אַלְטָעַ לְוִיטָדִי צְוָגָעָרִיט אַלְעַז וּוּאָסֶם זַיְהַאֲטָם גַּעֲקָאנָט פָּאַר אִים צְוָגָרִיטָן פָּאַר אַזְוִיְטָן וּוּגָג.

זֵין מַוְתָּעָר הַאֲטָם אִים מַטְנָגָעָבָן אַלְעַז דְּרִיְסִימָנִים, וּוּאָסֶם זֵין פָּאַטְּעָר הַאֲטָם גַּעַלְאָזָן בַּיְ אַיר, וּוּגָג עַר אַיְזָן אַוּעָק.

דער יונגל האט געוואנדערט אלין וווײטער און וווײטער.

און דער יינגאל האט פאראלאזן די שטאט פון זיין געבעויזן
און די חיים פון זייןע נאענטע.

אין אנהייב אין דעם יינגאל ניט שלעכט גענאנגען. ער
אייז געוווען אין פיל שטאט און לענדער און ער האט נאך געהאט אַ
קלײַד צו טראָגן און געלט צו קויפֿן זיך שפֿיַז. אַבער מיט דער
צִוְּיט זייןע זייןע שִׁיך צָעָרִים גַּעֲוֹאָרֶן, זַיְנָעַ קַלְיַידָעַר זַיְנָעַ
גַּעֲוֹאָרֶן שְׁמַאָטָעַם אָזֶן אַזְוֵי זַיְן גַּעֲלָט אַיז אַוִּיסְגַּעַנְגָּעָן,
הָאָט ער צִוְּתָנוֹיַזְוּ גַּעֲהָנָגָרֶט, אַוְיב גַּוְטָעַ מַעֲנְטָשָׁן הָאָבָן אַיז
נִיט גַּעֲגָבָן מִיט וּזְאָס צַו דַּעֲרַהָּאָלָטָן זַיְן נִשְׁמָה.

אייז אַוִּיסְגַּעַנְגָּעָן צַו נַעֲכְטִיקָן אַיז מִיטָּן פְּרִיעָעַן פָּעָלָד
אַדְעָר אַיז אַטְיָפַן זַוְאָלָד גַּאנָּץ אַלְיָזָן. ער האט אַפְּטָט נִיט גַּעַם
הָאָט קִיְּן אַפְּחָצָר אַיבָּעָר זַיְן קָאָפַן, וּוּעַן עַם הָאָט גַּעַשְׁטוּרָעָטָם
און גַּעַרְעָגָנָט.

זַיְן מוֹט אַיז נִיט גַּעַפְּאָלָן! ער האט אַרְיָבָעָרָגָעָטָרָאָן
הַוְּנָגָעָר אָוֹן קַעַלְטָן אָוֹן נִיט צַוְּגָעָלָאָזָן צַו זַיְקִיָּן בְּרַעְקָל חָרְתָה אַוְיפָּ
דָּעַם, וּזְאָס ער אַיז אַזְוָעָק פָּוּן אַז וְאַרְעָמָעַר הַיִּם.

וּזְאוּ ער פְּלַעַגְתָּ קָוְמָעָה, פְּלַעַגְתָּ ער אַרְיָין אַיז שָׁוֹל, צִוְּגִיָּן
גַּאֲר אַוְיכְּנָאָזָן, כְּדִי מָעַן זַאֲלָאִים קַעַנְעָן בְּעַסְמָעַר זָעַן, אַנְטָאָן דָּעַם
טְלִיהָת, הַאָלָטָן פָּאָר זַרְךָ דָּעַם סִידָרָאָן צַו טְרָאָגָן אַוְיפָּן הַאָנָטָן דָּעַם
זִיגְּלָרִינְגָּה. ער האט גַּעַרְעָנָט, אָז אַיבָּעָר אַטְטָט דִּי דָּרִי סִימָנִים
וּוְעַט זַיְן פְּאַטְטָר אִים עַרְגָּעָץ וּזְאוּ דַּעְרָקָעָנָעָן.

אַבער אַוְמָעָטָום הָאָט מָעַן נַאֲר זַיְקִי גַּעַוְוָאָנְדָעָרט אַיבָּעָר דָּעַם
מַאֲדָעָנִים יַיְנָגָל. מָעַן הָאָט שְׁוִין אַיז פִּיל עַרְטָעָר אַוְיְסְגַּעַנְגָּט
איים, וּוֹאֲהָהִין ער גִּיְּתָה אָוֹן צַו וּזְאָס ער גִּיְּתָה. פִּיל מַעֲנְטָשָׁן הָאָבָן
גַּעַחָאָט גְּרוּסָרְחוּמָנוֹת אַוְיפָּ אִים. עַם זַיְנָעַן גַּעַוְוָן אַזְוָעָנָעָן
לִיְּתָה וּזְאָס הָאָבָן גַּעַלְאָכָטָן פָּוּן אִים. ער האט אַבער אַיז עַרְגָּעָץ
נִיט גַּעַפְּוָנָעָן קִיְּנָעָם, וּוְעַמְּעַן עַם זַאֲלָן זַיְן בָּאַקָּאנָט זַיְנָעַ סִימָנִים.

דַּעַר יַיְנָגָל הָאָט גַּעַוְוָאָנְדָעָרט אַלְעָן וּוְיִטְעָר. אָוֹן וּוְיִטְעָר.

ער איז געקומען אין א שטאט וואם ער האט קיין מאָל פריער
ניט געוואוואסט.

וואו זיין שטיגער איז געוווען, איז ער אריין אין דער שול, צונגע-
גאנגען אויבּן-אן, צו דעם ארט וואו עס איז געשטאנגען דער ריכ-
טער, זיך אינגעוווקלט אין זיין טלית, ארויסגענוווען דעם סיידור
און אנגעטאן דעם זיגלריינט.
דער ריכטער האט אַ קוק געגעבען אויפּ דעם פרעמדן יינגל
און זע —

ס'אייז דער טלית און דער סיידור פון זיין אייגענען זוּן און
אויפּן פינגער פון יינגל דער זיגלריינט וואם זיין פאָרושאָנדערט און האט
זוייבּ האט געשאנקען אַיד זוּן !
האט דער ריכטער זיך גריילעך פאָרוואָנדערט און האט
באגערט צו דער גניין ווי אַזוי קומט דאס צום פרעמדן יינגל ?
האט ער צוּרְעָפָּן דעם יינגל און האט אַים געפרענט :
— "פֿון וואָגָעָן קומסטוּן, מײַן זוּן ?"

האט דער יינגל מיט גראָים אַכטונג צום אלטֶן מאָן אָפּ-
גענטפֿערט :
— "אַיך קומ פֿון דער גראָםער שטאט (און ער האט דעם
נאָמען פֿון זיין שטאט אַגְּנְעָרְפָּן), וואָם איז אַיבּער דער גאנצעער
וועלט באָרײַט מיט אַירע געלערנט לִיטִיט".

אייז דער אלטער ריכטער געווואָרן אָמוֹרָאֵיך, וויל דאס איז
געוווען יענע שטאט, וואָהוין זוּן איז געפָּאָרְן לַעֲרָנְעָן וויסן און
חכמָה, און האט געוזאנט צום יינגל :

— "אַיך באָשׁוּעָר דִּיך, דו זאלטָט מִיר זאגַן, ווי דו הײַסְט
און וואָם איז דיַין שטאטם."

האט דער יינגל רואֵיך אַפְּגַעַנְטַפְּערט :

— "שְׁלָמָה אַיז מַיִן נָאָמָעָן".

האט אַים דער אלטער אַגְּנְעָוָוִין :

— "אַבָּעָר אוֹיפּ דיַין סִידּוֹר אַיז אַנְגַּעַשְׂרִיבָן אָן אַנְדָּעָר

נאמען און דער אנדער נאמען איז אויך אויסגעניעט אויפֿן ראנד פון דעם טליות, אין וועלכּן דו בימת איגנעוויקלט.
— „דאָס איז מיין פָּאטְעָרֶם נאמען“, האָט דער יינגל געזאגט.
— „וואֹז שׁע איז דיַן פָּאטְעָר ?“ האָט ווייטער געפֿרענט דער
אלטער מאָן.

האָט דער יינגל אִים דערצְיַילְט :

— „אויך ווייס אלֵין ניט, זואֹ עַס געפֿינַט זיך מיין פָּאטְעָר.
אויך וואָנדְעָר אויבּער דער וועלט כדֵי אִים צו געפֿינַען. און
צּוּלִיבּ דעם טאָקָע בֵּין אויך גַּעֲקוּמָעַן אַחֲרָעָר. אָפְּשָׁר האָט
איַר דעם נאמען גַּעֲהָרָת ? אָפְּשָׁר קעַנְט אַיר מִיר אַנוּזִין, ווי
אוֹזֵי אויך זאלְ קעַנְט געפֿינַען מיין פָּאטְעָר ?“
איַז דער אלטער ריכטער גַּעֲוָאָרָן זַיְעַר פָּאָרוֹאָנדְעָרָט פון
דעם יינְגָלָם מעָשָׂה זַוְּאָם יַעֲנַעַר האָט אִים פָּאָרְצְיַילְט. ער האָט
אָרְיִינְגְּעָנוּמָעָן אַיז זַיְעָן האָנט דעם יינְגָלָט האָנט, האָט באָקִיקָט
דעם זַיְגְּלִינְג אַז געפֿרענט דעם יינְגָלָט :
— אַז פון וואָאנְט האָסְטוּ אַט דעם זַיְגְּלִינְג אַז זַוְּאָם טוֹט
ער באַטְיִיטָן ?“

— „אויך דער זַיְגְּלִינְג אַיז מיין פָּאטְעָרֶם.“ דָּאָס אַיז
גַּעֲוָעַן דעם יינְגָלָם עַנְטְּפָעָר.

האָט דער אלטער מִילְד אַז צְעַרְטָלָעָר גַּעֲזָאנְט צוּם יינְגָלָט :

— „מיין זַוְּן, דו וועסט בְּלִיְבָּן אַז דער שְׁטָאָט אַז
וועל דִּיר הַעֲלִיפָּן געפֿינַען דיַן פָּאטְעָר. אויך האָב גַּעֲהָרָת אַז
נאמען פון אַז מעָנְטָשָׂן. קעַן זַיְעָן אַז דיַן פָּאטְעָר געפֿינַט זיך אַז
אַט דער שְׁטָאָט. אַכְּבָּעָר דָּרְרוֹוִילְ קָוָם מִיטְ מִיר, דו וועסט
זיך אַוְיסְרוּעָן אַז דו וועסט עַפְּנַעַן נַאֲךְ דיַן זַיְעָן וועָגָן. דו וועסט
אַכְּבָּעָר מִיר אַפְּגָעָבָן דיַרְיוִי סִימְנִים זַוְּאָם דו האָסְטָט כְּדֵי אויך זאלְ
קעַנְט געפֿינַען דיַן פָּאטְעָר.“

האָט דער יינְגָלָט גַּעֲזָעָן, אַז דער אלטער ריכטער אַיז גַּט
צּוּ אִים, אַיז ער מִיטְגָּעָנָגָעָן צּוּ זַיְעָן שְׁטוּבָ, האָט דָּאָרטָן געגָעָסָן

און האט דעם אלטן אפנונגעבן די דריי סימנים זיין. נאך דעם האט דער אלטער אים אריינגעperfert אין א קליאן קאמערל און געוזנט צו אים :

— „מיין זונ, דו רו זיך אים נאכן וויטן וועג. און איך וועל דערזוייל זיך נאכברענן אויף דעם מאן, וואס דו זוכט אט.“
אייז דער יינגאל אנטשלאפען געווארן אין דעם קאמערל.
דערזוייל אייז דעם ריכטערם זונ געוקומען אחאים. האט דער ריכטער אים צוגערופן צו זיך און געוזנט :

— „מיין זונ, וואו אייז אהיינגעקומווען דער זיגלריינג, וואס דיין מוטער האט דיר געשאנקען אין דעם טאג, ווען דו האסט אונדז פאָרלאָזָן?“

האט דער זונ אין גראום פאָרלעגהוית געענטפערט :
— „מיין פאָטער, פאָר וואס פרענסטו מיד וועגן זאָכָן וואס זיינען פאָרלאָפָן מיט אַזְוִי פֵּיל יַאֲרָן צְרוּיק? הַאֲבָב אַיך דַעַן נִיט דערצ'ילט דַיר, אָז גּוֹלְנִים זיינען מִיר בְּאָפָלֶן אוֹיפָה מִין צְרוּיקוּעָם אָז זַיְהַאֲבָן אַזְוּקְגַּעַרְיוּבָט פָּוּן מִיר דַעַן זִיגְלְרִינְג?“
האט דער אלטער וויטער געפערנט :

— „מיין זונ, און וואו אייז אהיינגעקומווען דער טלית און אויך דער סידור, וואס איך אַליַין הַאֲבָב דַיר גַּעַשְׁאַנְקָעָן יַעֲנָעָם טָאג, ווען דו האסט אונדז פאָרלאָזָן?“
אייז דער זונ געוווארן אומראיך און אין נאך גרעסערער פאָר-
לעגהוית אפנונגענטפערט :

— „מיין פאָטער, דו האסט אַזְוָאַיך אַחֲלָום גַּעַזְוָעָן אָז אַין חַלּוֹם — די דָאַזְוִיקָע דָרְיִי זָאָכָן, אָז דו שְׂמִינִים צַו צַו מִיר מִיטָן פַּרְעָנָן וְועָנָן אַט די אלטער זָאָכָן. איך הַאֲבָב דָאַך שְׁוִין אַיִין מַאל דַיר דָעַצְיַילָט, וְועָנָן זַיִ. טָא וָאָס דָעַרְקוֹטְשָׁעַסְטָו? איך בעט דַיֵּך, לְאֹז אָפּ!“

אייז דער אלטער געוווארן דערצ'אָרגָנט :

— „מיין זון, פאר וואם האסטו פאראחוילן פון מיר דעם אמת
און פאר וואם האט ליגן דערציאלט דיין מוליל?“

אייז דער זון געשטאנגען מיט און אראפנעלאוצטן קאָפ און
בלויו שטילערהייט האט ער גענטפערט:

— „מיין פאטער, איך האב דיר ניט דערציאלט קיין ליגן
און מיין מוליל אייז וווײַט פון פאלשקייט.“

דער אלטער ריבכער האט זיך אָוועקגעשטעלט און גע-
עדט אָזוי:

— „מיין זון, און וואם וועסטו זאגן, אויב איך זועל דיר
ברענגען די אלען דריי זאָ肯, וואם מען האט כלומרט אָוועקגע-
רויבט פון דיר?“ און ניט וואָרטנדיק אויף זיין זונס ענטפער
האט דער אלטער אָרוייסגענענומען דעם טלית, דעם סיידור און דעם
זיגלינג און גערעדט וויטער: „אט איז דיין טלית, אט איז דיין
סיידור און אט איז דיין זיגלינג.“

דער זון איז לאָנגע צייט געשטאנגען שטילערהייט, ניט
אָרוייסברענענדיק קיין איין וואָרט. ערשת ווען ער האט זיך
באָהערشت, האט ער געפרעגט:

— „מיין פאטער, פון וואָנטעט קומען צו דיר אט די דריי
זאָ肯?“

האט דער פאטער געזאגט:

— „מיין זון, דיין זון איז דאָ, ער איז אָהער געקומען די
אויפזוכן, און ער האט מיטגעבראָקט אט די דריי זאָ肯.“

איין דער רגע איז דאס פנים פון דעם זון געווואָרן שוואָרץ
וועס איז שוואָרץ די פִּיעָרְזִוִּיט פון אָ גַּעֲנִיכְתֵּן טאָפ. און דער
זון איז געפֿאָלֶן צום פָּאָטָעָרָם פִּים, האט זיך אָרומגענענומען און
האט געזאגט צו אים אָזוי:

— „מיין פאטער, פָּאָרגִּיב דיין זון זיין זינְד אַין דיין גוֹטְסָ-
קייט און בָּאָרְעָמָה אַרְצִיקִיִּים.“

האט דער פאטער אויפגעהויבן זיין זון פון דער ער און
האט צו אים געזאנט :

— „מיין זון, איך פארגב דיר דין זינד, באטש דין טועבי
אייז געווען שלעכט און ליגן האט גערעדט דין מoil. איך פאר-
גיב עם דיר פון מיין אייניקלום זונגען און פון זונגען דין געבראכט
הארץ.“

נאך דעם האט דער אלטער ריכטער געלאזט אריינקומען
דעם פרעמדן יינגאל און ער האט געזאנט צו אים איזו :

— „מיין קינד, אט דאס איז דין פאטער, וואס דו זוכטט
איהם, און איך בין — דין פאטער פאטער !“

זונגען דער יינגאל האט זיין פאטער דערזעה, איז ער געפאלן אוות
זיין האלדא, האט ער אים ארכומגענומען און געקושט און האט זיך
חויך צעווינט. איך ביי דעם פאטער זינעם זינגען טרען גע-
פלאַסן פון די אויגן, זונגען ער האט צום ערשותן מאָל דערזען זיין
קינד, וואס איז געווען שיין איז פנים, געוווקסיק איז זיין גע-
שטעטלט און אויסגעזען איזו זו ער אליאין אין דער יונגנט.

זונגען די ערשטער פריד איזו פארביי, האט דער פאטער זיך
צערעדט מיט זיין קינד און האט דערזעה סאָראָט עילוי עם איז
זיין זון, איז דאס גליך פון פאטער און פון זיידן געוואָקסן,
או עם איז שוער דאס אויסצודערץילן. און דער אלטער זידע
האט אויסגערוףן :

— „מיין שטאמ וועט ניט פארשניטן ווערן ; מיין זונס זון
וועט אויפשטעלן וויטער מיין נאַמבען צוישן די ברידער פון מיין
פאָלק.“

אונ דער פאטער האט געזאנט :

— „מיין זון וואס האט מיך געפונען וועט זיין מיין טרייסט
אין לעבן און מיין שטיין אויפ דער עטלטער.“

עמ זינגען אבער אוועק בלוי עטלעכע טאג און דער יינגאל

האט זיך געוענדט צו זיין פاطער און גערעדט צו אים ליבלעך
און מיט גרויס געבעט :

— „מיין פاطער, איך מז זיך צוריקקערן אהויים, אהוי ווי
איך האב הייליך צונגיאנט מיין מוטער, ווען איך האב זי פאר-
לאזן. און דז, מיין פاطער, וועסט זיכער מיטיגין מיט מיר און
קומוון צו מיין מוטער, כדי איר זאלט אויפֿ וויטער לעבן צוואצמען
וויי דאס איזו דער פיר פון דער וועלט. וויל מיין הארץ טומ
וויטאג, איבער דעם, וואס דז האט אועגעגעווארפֿן די ליבע
פון דינגע יונגע טאג, וואס דאס איזו מיין מוטער.“

א פארציטערטער האט אים דער פاطער דערויף גענטפערטן:

— „מיין זון, איך האב זיך ניט געריבט, איז דז וועסט זיך
ווענדן צו מיר מיט איזונע רייד. דז וויזט טאכע אroiום צו
דיין מוטער יונגע אכטונג וואס עס קומט איר זוי א מוטער.
אכבר איך קען ניט טאן דיין פארלאנג און קען צו דיין מוטער
זיך ניט צוריקקערן. מיין ליבער זון, אויב איך זאלט מיט
דער געאנגען צו דיין מוטער, זאלט דער וויטאג אין מיין
הארצן נאך גרעמער געוווארטן. בליעכ בעסער מיט מיר און
זוי מיר א טרייסט פאך דעם רעשה פון מינע יארן, וויל זוי
זינגען ניט געוווען קיון גליקעלעכ ביז איצט.“

האבן זוי דריי טאג נאך דער ריי גערעדט וועגן דעם.
דער זון האט אングעוויזן, איז ער קען ניט פארטראנג, וואס
פאטער און מוטער לעבן צעשידט; ער האט דערציילט, זוי
גרויים עס איז זיין מוטערם בענקשאפט נאך איר מאן. און
דער פاطער האט בלויין איין טעה געהאט, איז ער קען ניט
אנזען דאס פנים פון זיין וויבּ.

עס האט אויך ניט געהאלפֿן, ווען דער זון האט דערציילט,
איז ער קווקט דער מוטער גלייך אין פנים אריין און אים עקלט
עם גארנית אפֿ, איז זיין מוטער איז הרציך און צערטלעך
חויז וואס זי איז געלענדער פון אלע אנדערע חכמים וואס

עד האט וווען ניט איז געטראפען. דער פאטער האט לסתוף זיך
אנגעבייזערט אויפן יונגל, אַנְגָּעָוּוֹין אִם, אוֹ עֶרֶב אַיִזְנָךְ צוֹ
יונגע צו פארשטיין אַסְטְּרֵיךְ, אַוְן אַיִזְנָהָלִיכְן באַשְׁטִינְ אַוְיףְ.
דעם, אוֹ עֶרֶב פָּרְבְּלִיבְּט אַיְזְנָהָלִיכְן דער שטאטְ פֿוֹן זַיְן גַּעֲבּוֹרָן.

האט דער יונגל יעסְמָלְט גַּעֲזָנְט, אוֹ עֶרֶב גַּיְתְּ אַלְיָוָן אַזְוּקְ
צְרוּיקְ צוֹ דער מומער. האט מען אִים ניט גַּעֲוָאַלְט לְאָזְן,
ניט זַיְן פָּטְעָר, ניט זַיְן זַיְדָע. דער יונגל אַיִזְנָהָלִיכְן באַ-
שְׁטָאַנְעָן אַוְיףְ דעם.

האט מען דעם יונגל אַנְגָּעָנְרִיְתְּ קְלִיְדָעָר אַוְן גַּעַלְט אַוְן
שְׁפִּיוֹן אַוְיפָּן ווּעָג. זַיְן אַלְטָעָר זַיְדָע, דער רִיכְטָעָר, האט
אִים גַּעֲבַעַנְטַשְׁטָ אַוְן גַּעֲזָנְט, אוֹ אַיְצָט וּוּעַט צְרוּיקְ זַיְן ווּעָג
זַיְן גְּרִינְגָּעָר, וּוּילְ עֶרֶב וּוּיְמָס דְּאָזְן וּוּאוֹהָיִן עֶרֶב צִימָט, אַוְן אַלְעָ
לִיְמָט קַעַנְגָּן דעם נַאֲמָעָן פֿוֹן דער שטאטְ אַוְן דעם ווּעָג וּוּאָם
פִּירְט אַחֲנִין.

וּוְ לְאָנְגָּד דער יונגל האט גַּעַהָאַט קְלִיְדָעָר אַוְן גַּעַלְט אַוְן
שְׁפִּיוֹן אַיִזְנָהָלִיכְן זַיְן ווּעָג אִים ניט גַּעֲוָוָעָן שְׁוּעָר, אַבְּכָר אַיְזְנָהָלִיכְן
האט דָּאָם אַלְיָזְן זַיְן אַוְיסְגַּעַלְאָזָט. אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָאַרְן קַאַלְט אַוְן
עֶרֶב אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן הַונְגְּדִירִיק, אַוְן בִּיטָעָר אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן
אוֹיפָּן הַאָרִצָּן.

עֶרֶב אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן אַיִזְנָהָלִיכְן זַיְן עֶרֶב האט
גַּעֲוָאַסְט, אוֹ דעם גַּרְעַסְטָן טִילְ ווּעָג האט עֶרֶב שְׁוִין דְּוּרְכְּגָעָ-
מָאָכָט. אַבְּכָר זַיְנָעָר זַיְנָעָר זַיְנָעָר גַּעֲוָאַרְן שְׁמָאַטְעָם אַוְן
חַאְבָּן ניט גַּעַקְעָנְט וּוּאַרְעָמְעָן זַיְן לִיְבָן; זַיְנָעָר פִּים זַיְנָעָר גַּעֲוָוָעָן
פּוֹל מִיט וּוּאוֹנְדוֹן; קִיְיָן גַּעַלְט האט עֶרֶב ניט גַּעַהָאַט בַּיִּזְקָר
אוֹן קִיְיָן בְּרַעְקָל בְּרוּיט אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן אַיִזְנָהָלִיכְן זַיְן
אוֹן דִּי גַּעַדְאַנְקָעָן זַיְנָעָן בַּיִּים אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן שְׁוּעָרָעָן אַוְן קִיְיָן גַּלְוִיבָן
אַיִזְנָהָלִיכְן ניט גַּעֲוָוָעָן.

אַיִזְנָהָלִיכְן מִיטָן אַסְטְּרֵיךְ וּוּאַלְדָהָלִיכְן האט עֶרֶב זַיְן גַּעֲוָעָצָט אַפְּרוֹעָן.
דָּאָם אַיִזְנָהָלִיכְן גַּעֲוָוָעָן בִּיטָעָן. עֶרֶב אַבְּכָר ניט גַּעַקְעָנְט זַיְן

אויפהייבן פון ארט. דערווויל איז צונגעפאלז די נאכט. עס האט אויסגעבראָסן אַ גָּרוּיָס גְּעוּוִיטָעָר. בליצן און דונגערן האבן אַדוֹרְכְּגַעֲנוּמָעָן דָּעַם וּוְאָלֶד אָוּן זַיִן הָאָרֶץ.

האט דער יינגל מער ניט געקענט אויסהאָלְטָן אָוּן ער אַיז פֿאָרְגָּאָנְגָּעָן אֵין אַ בִּיטָּעָר גְּעוּוִיָּין. דערווויל האט אַ שלאָקָם רעגן אַים דּוֹרְכְּגַעֲנוּצָט די בִּינָעָר, אָוּן די רֻעְגָּו-טְרָאָפָּנָס פָּוּן אויבָּן האָבָּן זַיִךְ גַּעֲקִיקְלָט אַיְבָּעָר זַיִן פְּנִים צְוָאָמָעָן מִיט די גְּעוּזָלְצָעָנָע טְרָאָפָּנָס פָּוּן זַיִנָּע אַוְיגָן.
אַ פֿאָרְמָאָטָעָרָטָעָר פָּוּן וּוְעָג אָוּן פָּוּן שְׁרָעָק, פָּוּן גְּעוּוִיטָעָר
אוּן פָּוּן גָּרוּיָס גְּעוּוִיָּין, אַיז דער יינגל אַנְטְּשָׁלָאָפָּן גְּעוּוֹאָרָן.

וּן עַם הָאָט זִיךְ אִים אֵת חֲלֹום גַּעֲווֹן.
דָּעַר יִנְגֶּל וּמַ, וּוֹי דָּרוֹכָן פִּינְצְטָעָרָן וּוְאַלְדָּשָׁפְּרִוּזָטָן צָו אִים אֵת לִיכְטִיק גַּעַשְׁטָאַלְטָן. דָּאמָ אִין
אַן אַלְטָעָר מַאֲן מִיטָּא אֵת לִיכְטִיקָן פְּנִים אַוְן מִיטָּא
לְאַנְגָּעָר גַּרְיוֹזְגְּרוּיָעָר בָּאָרְדָּה. דָּעַר מַאֲן אִיּוֹ אַיְנְגָּעָר
וּוְיקְלָטָ אִין אֵת גַּרְיוֹסָן הָאָרִיקָן מַאֲנָטָל אַוְן אֵת גַּרְאָבָעָ
שְׁטָרִיק אִין אַיְבָּעָר זַיְנָעָ לְעַנְדָּן.

— „דָּאמָ אִין אַלְיהָוָה הַנְּבִיאָה“, הָאָט דָּעַר יִנְגֶּל אֵת טְרָאַכְטָן
גַּעַטָּאָגָן, אַוְן גַּרְיָנָג אַוְן לִיכְטִיק אִין אִים גַּעֲווֹאָגָן.
אַוְן דָּעַר אַלְטָעָר אִין צָו צָו אִים, הָאָט אִים אַיְנְגָּעָהוּבָן פָּוָן
דָּעַר עַרְד אַוְן אַיְנְגָּעָוּוְיקָלָט אִין זַיְן הָאָרִיקָן מַאֲנָטָל. דָּעַר יִנְגֶּל
אִין וּוְאָרָעָם גַּעֲווֹאָרָן.

אַוְן דָּעַר אַלְטָעָר הָאָט גַּעַנְיָגָט זַיְנָעָ לְיִפְּנָן צָוָם יִנְגָּלָם אַוְיעָרָן
אוֹן שְׁטִילְעָרְחִיתָן גַּעֲזָאנְטָן :

— „מַיְן קִינְד, דָו וּוּסְטָק קְוּמָעָן גַּעֲזְוֹנְטְּעָרְחִיתָן צָו דִּיְן מְוֻטָּעָר,
אוֹן דִּיְן מְוֻטָּעָר וּוּטָם זִיךְ פְּרִיְעָן מִיטָּא דִּיר אַוְן מִיטָּא אַיר מַאֲן,
וּוָסָם וּוּטָם זִיךְ אַוְמְקָעָרָן צָו אַיר. אַוְן אֵת סִימָן הָאָסְטָה, אַוְן דָּעַר
טָאגָן וּוָסָם קְוּמָט בָּאָלְדָה וּוּטָם זַיְן זַוְּנִיק אַוְן מִילְד אַוְן דִּיְן גַּעַמִּיט
וּוּטָם זַיְן זַוְּנִיק אַוְן מִילְד וּוֹי דָעַר טָאגָן.“.

אוֹוִי הָאָט גַּעֲזָאנְטָן דָּעַר אַלְטָעָר מַאֲן אַוְן הָאָט אִים פָּאָרוּוִיגָט
אַיְן זַיְנָעָ אַרְעָמָס אַוְן גַּעַהְאַלְטָן אִים אַיְן זַיְיָ, בַּיּוֹ דִּי שְׁטָרָאַלְן פָּוָן
דָּעַר זָוָן, וּוָסָם חָאָבָן זִיךְ דּוֹרְכְּגָעָרִיסָן דּוֹרָךְ דִּי גַּעַדְיכְּטָעָ צַוְּוִיגָט
הָאָבָן אַגְּנָעָקְלָאָפָט אַיְן זַיְנָעָ אַוְגְּנָעָלְעָפְלָעָד, אַוְן עָרָהָאָט זַיְן גַּעַעַנְטָן.
עָפָנָט. אַוְן זַעַ —

דָעַר טָאגָן אִין אַוְנוּקָעָר אַוְן אֵת מִילְדָהָר. פִּינְגָּלָעָד זַיְנָעָן
אוֹוִיפָּ דִּי צַוְּוִינְגָן. דָּאמָ גַּרְאָזָו אַוְנָטָן אִין וּוּיךְ אַוְן צַאָרָטָן. אַוְן אִין
הָאָרְצָן אַיְנְגָּעָוּוִיָּנִיק אִין. רְוֹאִיךְ אַוְן גַּלְיְבָיךְ.

האט דער יינגאל אַ שפֿרָונְג גַעַטְאָן אוֹיפּ זַיְגָע פִים אָוָן אָוּעָק
מיין זועג צו זיון מומטער.

*

די זעלביבע נאכט איז די מומטער געלעגן אוֹיפּ אַיר געלעגער
אין אַיר איינזאמען דאַבקאַמעערל. דער שלאָפּ איז ניט געקומען
צו אַירע אָוִינְן אַיבָּעֶר גַּרוּם אָמְרוֹאַיקִיט פָּאָר אַיר קִינְד.
זוי האט געזען פָּאָר זיך אַיר איינְצִיך קִינְד אָין אַ זוַּילְדָּן וּאַלְדָּן
גאנְץ אַלְיָן. זוי האט פָּאָרְנוּמָעָן זוֹין שְׁרֵיָעָן נַאֲך הַיְלָך. האט זוי
פָּאָרְבָּרָאָכָן אַירע הענט אַין וּוּוִיטָּג אָוָן אַין חַרְמָה, פָּאָר וּוּאָס זוי
האט געללאָוט אַיר קִינְד אַזְוַעַקְבִּין אַין וּוּוִיטָּנָן אָוָן גַעַפְּעַרְלָעָכָן וּוּגָן.
זוי האט אַזְוַי פִּיל גַעַוְוִינְט אָוָן גַעַקְלָאָגָט, אָוָן אַיר פְּנִים האט זיך
גענעצעט אָוָן אַירע מַאֲמָע-טְדָרָעָן, בֵּין זיך אַיְזָן אַנְטְּשָׁלָאָפּן גַעַוְאָרָן.
אָוָן אַיר האט זיך אַ חַלּוּם גַעַוְוִין. זוי האט דערזען דָאָס
קִינְד אָירְס אָוָן די אַרְעָם פָּוּן דָעַם אַלְטָן מַאָן, אַיְזָן אַיר גַּרְינְג גַעַז
וּזְאָרָן אָוָן לִיכְתִּיק אַוְיָפָן גַעַמִּיט אָוָן עַמְּה האט זיך אַיר אוּסְגַּעַדְוָכָט,
זיך דער אלטער מַאָן רַעַדְט אַוְיך צו אַיר אָוָן זַאנְט צו אַיר :

— «אַ סִימָן האָסְטוּן, אָוָן זַוְעַן דָו וּוּסְטָט אַ קּוֹק טָאָן צו מַאְרָגָנָס
איַן שְׁפִיגָּל, וּוּסְטָטוּ זַוְעַן, אָוָן דִּין פְּנִים אַיְזָן צַאָרָת אָוָן אַיְזָן וּוּ בִּי
אַלְעָן מַעַנְטָשָׁן».

די מומטער האט זיך אַוְיָפָגְעַכְאָפָט פָּוּן אַיר שלאָפּ אָוָן רַוְאִיק
אוּן גַּלוּבִּיק אַיְזָן גַעַוְאָרָן אַיר גַעַמִּיט.
אַבָּעֶר קִיּוֹן שְׁפִיגָּל אַין האָנט אַרְיָין האט זיך גענומען.
זוי האט פָּאָר אַ שְׁפִיגָּל זיך גַעַשְׁרָאָקָן אָוָן אַזְוַי וּוּי אַיְנְגָעָר וּוּיל נִיט
איַינְגַעַמְעָן סָמְסָמָה אַזְוַי האט זיך קִיּוֹן מַאָל אַין לְעַבְנָן נִיט גַעַוְאָלָט זיך
שְׁטָעַלְן פָּאָר אַ שְׁפִיגָּל. אָוָן קִיּוֹן שְׁפִיגָּל אַיְזָן אַיר קַאָמְעָרָל
נִיט גַעַוְוָן. אָוָן זוי האט מַוְרָא גַעַהָאָט צו בְּעַטָּן, מַעַן זַאל אַיר
אַרְוִיְּפְּבָּרָעָנָגָן אַ שְׁפִיגָּל.

זועג זוי האט יְעַנְעָם טָאָג דֻּרְהַעֲרָט טְרִוְתָּ פָּוּן דָעַר וּוּאָס אַיְזָן

געקומווען איר ברענגען שפיין, האט זי ווי איר שטיינגר איז געוווען
פארדיעקט דאס פנים מיט איר שליער.

**

די זעלבייקע נאכט האט זיך געוווארטן אויפז זיין געלעגען
דעך פאטער פון דעם יינגל. דער שלאף, זואס וואלט אים גע-
בראכט רו נאך א טאג, פול מיט חרטה, פאר וואס ער האט זיין
איינציגק קינד געלאזטן אליאן ציען אין א וויתן און געפערעלעבן
וועג — דער שלאף אין ניט געקומווען צו זיין אונגן.

האט ער זיך געוווארטן אויפז זיין געלעגען מיט אומראאקייט
און מיט וויתטאג און מיט פיין, וויל ער האט געטראכט, איז ער
איינ געוווען א טעדער צו זיין קינד. פרייער האט ער עם ניט
געוואטלט אנטז איז אזועק, ניט וויסנדייך אפלן, צי עס ווועט
גבאייזן ווערטן. און איצט, זוען זיין זון האט אים געפונגנען נאך
אוז שווערטן וועג, האט ער זידער אים פארלאָרן, וויל ער האט
אים פארשטויסן פון זיין.

א גאנצע נאכט איז דער שלאף ניט געקומווען. און זוען דער
פאטער איז א ווילע אנטדרעמלט געוווארטן, האט ער געוווען זיין
קינד אליאן אין א ווילדן וואלד, צעשרהָקן פון א געוויטער, דורך-
געגעצט פון רעגן, א האלב-פאָרפרוּרענען און פון הונגען א
האלב-געשטארבענען.

איינ דער פאטער אין הוילע אנגסטן אויפגעשפֿרונגען אויפז
זיין פים אין מיטן נאכט. ער האט גלייך גענומען גרייטן זיך
אין וועג ארין, ווארטע ער האט פארטראכט זיך אומצוקערן צו
דעך וויב פון זיין יונגעט און צו דער מוטער פון זיין אין-איינציגק
קינד.

אויפז מאָרגן האט ער זיין אלטען פאטער דערציזלט
דעם אמת, פאר וואס און וואוהין ער קליבט זיך אווועקצופֿאָרן.
האט דער אלטער זיכטער אים געגעבן זיין ברכה און האט זיך
הארציך געזעננט מיט אים.

נאר יענער נאכט האט דער יינגל אויך ניט זוינציך געליטן.
ער האט געהונגערט און געפרויידן, זיינע פים זיינע געוען צע-
שטאטן און די ביינער האבן אים געוויתאטגט. אבער ער איז
געאנגען רק גענטער צו זיין היימשטאט און צו זיין מוטער און
פל מוט מוט און פרײיד איז ער געוען.

ער איז אזי געאנגען בי ער איז אגעקומען אין זיין היימ-
שטאט. א קילעבדיקן יאָר האט ער געוואָנדערט. די לעצטע
נאכט האט ער ניט געוואָלט זיך פֿאָרְרוּן, וויל גראַס איז געוען
זיין בענקשאָפט צו זיין מוטער. דערום איז ער געאנגען די
גאנצע נאכט און מיטן פרײַמַָּדָּן איז ער אַריַּין אין טויעַר פֿוֹן
שטאט.

עם איז געוען באָגִינְעַן. די גאָסן זיינען נאר געוען ליידיק.
האט קיינער אים ניט אָפְּגַּעַשְׁטָעַלְת אָן קֵיָּין זאָך ניט געפרענְט.
איז ער געקומען צו דער שטוב פֿוֹן די זוָאַס ער האט זיך אַמְּאָל
געחאָלְטָן פֿאָר זיין פֿאָטָעָר אָן מוטער. ער איז אַבָּעַר ניט אַריַּין
צַוְּזִי.

ער איז גלייך אַרוֹפֶּך צוֹם דאַכְּקָאָמְעָרְל. זיין מוטער איז
נאר ניט געוען אוּפְּגַּעַשְׁטָאָגְעַן. אַיר פֿאָס איז נאר געוען
בָּאָדָעָקְט. דער יינְגָּל איז צוּגְעַפְּאָלְן צוֹ זיין מוטער, האט זיך
קוּשְׁטָן אָן גַּעַחְאַלְדוֹת אָן זיך גַּעַטְוְלִיעַט צוֹ אַיר.
און די מוטער האט אַיר קִינְד אַרְיִינְגָּנוּמוּן אין אַירְעַז ווֹאַז
רָעַמְעַ מָאַמְשִׁישׁ אָרְעָמָס אָן גַּעַדְרִיקְט אָן גַּעַפְּרָעָסְט עַם צוֹ
הָאָרְצָן. אָן בִּיְדָנָס פֿרְײַיד איז געוען אַזְוִי גְּרוּסָם, אָז קִינְ מָעַנְטָש
קָעַן עַם ניט אַוְיסְדָּעָרְצִיְּלָן.

ווען זיך האבן מיט טרערין אָן מִיט ווֹעֲרַטָּעָר פֿוֹן פֿרְײַיד
אוּסְגַּעַלְאָדָן ווֹעַר הָאָרָץ, האט דער יינְגָּל דָּעָרְצִיְּלָט, ווֹי ער
הָאָט דֻּעַם פֿאָטָעָר גַּעַפְּוֹנְגָּן, אַבָּעַר דער פֿאָטָעָר האט ניט גַּעַוואָלְט
צּוּרִיקְקוּמוּן, ווֹיָל — — —

דער יינְגָּל האט פֿלוֹצְלָוְנָג זיך אָפְּגַּעַשְׁטָעַלְת אָן אַוְיסְגַּעַשְׁרִיעָן :

מאטינקע, הארציקע מײַנע! דו ביסט אָזוי שיין!

— "מאטינקע, הארכזינקע מײַנע! דו ביסט אָזוי שײַן, דיין פנים איז לוייטער און קלאר און צָאָרט! אִיך לויַף אַרונטער נאָך אַ שפיגל און דו וועסט אלײַן זען, אָז אַמת רײַדֶן מײַנע לְיֵפָן!"
די מוטער איז געלביבן אַ פֿאַרְצִיטּוּרטּע. זי האט אַכְּבָּר נִיט באָזּוֹיַּין אַפְּצּוֹחָאַלְטָן אִיר קִינְד. גַּעֲשָׂוִינְד אָז עַד אַראָפּ אָז
אָז באָלְד אַרוֹיפּ מִיט אַ שפיגל אַין האַנטּן.
די מוטער האט זיך גַּעֲבעַתּן בַּיְמַיְמָן זָוָן:

— "מיין קִינְד, בְּלוֹט פָּוֹן מִין האַרְצָן, נָעַם צָו דָעַם שְׁפִיגָּל,
וְאַרְעָם אִיךְ הָאָב קִיּוֹן מָלֵא אַין לְעַבְנָן אַין קִיּוֹן שְׁפִיגָּל נִיט אַרְבִּינְ-
גַּעֲקוֹקְטּ, כְּדִי נִיט צָו זָעָן מִין אָוְמְגָלִיק. אַצְּינְד, אַין דָעַם גְּלִיקְ-
לְעַכְסְּטָן טָאגּ פָּוֹן מִין לְעַבְנָן, אַין דָעַם טָאגּ וּזָעָן אִיךְ הָאָב צְרוּיקָ
גַּעֲזָעָן מִין קִינְד וּוְאָס אִיךְ הָאָב אִים שְׁוִין באָזּוֹיַּינְטּ אַין לאַגְּנָגָן
נַעֲכָט אָז שְׁלָאָפּ, אַצְּינְד וּוְיל אִיךְ גַּעֲווֹוִים נִיט באָטְרִיבְּן מִין האַרְצָן.
דָעַרְום נָעַם צָו דָעַם שְׁפִיגָּל וּוְאָס אִיז פָּאָר מִיר אָזּוֹי וּוְ סָמָּן".
דָעַר יִנְגָּל אָז עַבְרָה נִיט אַפְּגַּעַשְׁטָאַגְּנָעָן אָז עַד האט אָזּוֹי
לאַגָּג זִיךְ גַּעֲבעַתּן בַּיְמַיְמָן זָוָן מִיט עַרְקָוְשָׁת אִיר דָאָס פָּנִים, בַּיְזָן
זִיךְ האט אַיְינְגָעְוּוֹיְלִיקָט אָז מִיט אַ צִיטָּעָר אַרְיִינְגָעְקוֹקָט אַין שְׁפִיגָּל.
אוֹן זָוָן —

אִיר פְּנִים אָז לוייטער אָזְן קלְאָר אָזְן פּוֹל מִיט חָן. עַם אָזּוֹ
וּוִים וּוְיִמְלָךְ אָזְן דְּרוֹזְנְפֿאַרְבִּיךְ.
— "מיין קִינְד! וּוְאָס האַסְטָו גַּעֲטָאָן מִיט מִיר?" האט די
מוּטָעָר שְׁטִילְעָרְהִיטּ אַרְוִיסְגְּנָעְרָעְדָט.

— "נִיט אִיךְ, מוּטָעָר, נָאָר דָה, דיין מַאמְשִׁישָׁ האַרְצָן, דיינָע
טְרָעָרָן פָּוֹן לְיִבְשָׁאָפּ, פָּוֹן שְׁרוּקָ אָזְן פָּוֹן בעַנְקָעָנִישׁ — זַיְהָאָבָן
אָזּוֹי לאַגָּג גַּעֲוָאָשָׁן דיין פְּנִים, בַּיְזָן עַם אָזּוֹ גַּעֲוָאָרָן לְיִכְתִּיק וּיְ
די זָוָן".

דָעַרְוּוֹיְל זַיְנָעָן אַרוֹיפּ צָומָם דַּאַכְּקָאַמְעָרְלָ דָעַר אַלְטָעָר רְבִי
אוֹן זַיְן וּוּיְבָ, וּוְיל זַיְהָאָבָן גַּעֲהָעָרָט דָאָס לְוִיפָּן פָּוֹן דָעַם יִנְגָּל
אוֹן אַ גַּעֲרוֹדָעָר אוֹיבָן. די אַלְטָעָר לִיְמָתּ הָאָבָן זִיךְ גַּעֲפְּרִיאִיטּ מִיט

זוייער צוריקנע Komענען אײַיניקל און נאך מער מיט דעם, וואס
זוייער טאכטער איז געזונט געווארן, וואס איד פנימ איז איצט
וואי בי אלע מענטשן, נײַירט נאך שענער און לוייטערער.

די אלטע האבן עם געהאלטן פאָר אַ נִמְ, פאָר אַ וּוֹאנְדָעַר,
וּוֹילַ וַיַּיְ וַיְנַעַן שְׁוִין גַּעֲוֹעַן צַוְּלָת צַוְּ פָּאָרְשְׁטִיְיָן, אַוְיף וַיְ פֵּילַ

לייבשאָפֶט אָוּן בענקענִיש קענען אַיכְבָּרְמָאָכָּן אַ מענטshan.

אַיצְטָהָאָט דָּעַר יִנְגַּל גַּעֲוֹאָלָט, די מָוֻטָּעָר וְאַל צַיְעַן צַוְּאָמָעָן
מִיט אַים צַוְּ דָּעַר שְׂטָאָט פָּוּן זַיְן פָּאָטָעָר אָוּן פָּוּן אַיד מַצְּן. די
מוּטָעָר הָאָט עַמְּ נִיט גַּעֲוֹאָלָט. זַיְן גַּעֲוֹעַן גְּרִיטָט צַוְּ פָּאָרְגָּעָבָן
אַיד מַאַז, פָּאָר וּוֹאס עַד הָאָט זַיְן אַוְועָקָעָנוּוּאָרָפָן, אַכְּבָּר נִיט פָּאָר
וּוֹאס עַד הָאָט גַּעֲלָאָזָן אַלְיוֹן אַיד קִינְד אַוְיף דָּעַם גַּעֲפָרְלָעָכָן וּוֹעַג
אוֹיפָּ צַוְּרִיק.

דָּעַר יִנְגַּל הָאָט אַזְּוִי לְאָנְגָּג גַּעֲבָעָטָן בַּיְּ וַיַּן מוּטָעָר, בַּיְּ זַיְן
הָאָט אַיְנְגָעָוּוּיְלִיקָּט. עַמְּ אַיְן גַּעֲבָלִיבָן אַוְיף מַאְרָגָן צַוְּ לָאָזָן וַיַּן
אַיְן וּוֹעַג אַרְיוֹן.

אַכְּבָּר נָאָך דָּעַם זַעֲלִיקָּן טָאגְ שְׁפָעָט אַיְן אַוְונָט אַיְן דָּעַר
פָּאָטָעָר אַנְגָּקָעָמוּן אַיְן שְׂטָאָט. זַיְן וּוֹעַג אַיְן גַּעֲגָנָגָעָן
גְּרִינְג אָוּן עַד הָאָט בָּאוּזָן צַוְּ קְוּמָעָן אַיְן שְׂטָאָט אַרְיוֹן דָּעַם זַעֲלִיקָּן
בַּיְּקָוֹן טָאגְ וּוֹאס זַיְן זָוָן. בְּלוֹזָן דָּעַר זָוָן אַיְן גַּעֲקָומָעָן בָּאַגְּנִינָעָן אָוּן
דָּעַר פָּאָטָעָר שְׁפָעָט אַיְן אַוְונָט.

וּוֹעַג עַד אַיְן אַנְגָּקָעָמוּן צַוְּ דָּעַר שְׁטוּבָן זַיְן רְבִין, וּוֹאס
אַיְן זַיְן שְׁוֹעָר גַּעֲוֹעַן, הָאָט אַים וּוֹידָעָר אַמְּאָל גַּעֲפִינִינִיקָּט דָּאָס
אוּיסְזָעָן פָּוּן זַיְן וּוֹיְבָ. עַד הָאָט אַכְּבָּר גַּעֲוֹאָלָט פָּאָרְרִיכְטָן וּוֹאס
עַד הָאָט שְׁלַעַכְתָּ גַּעֲטָאָן צַוְּ זַיְן וּוֹיְבָ אָוּן צַוְּ זַיְן קִינְד, אָוּן עַד
אַיְן אַרְיוֹן אַיְן דָּעַר שְׁטוּבָן, וּוֹאס עַד הָאָט זַיְן פָּאָרְלָאָזָן אַיְן גַּעֲהִים.
עַד אַיְן אַרְזִיךְ דִּי טְרַעַפְט צַוְּ דָּאָקְקָאָמָעָרָל אָוּן גַּעֲפָנְט דִּי
טְרִיר. עַד הָאָט אַכְּבָּר גַּעֲהָאָלָט דָּעַם קָאָפְגַּעַבָּגָן צַוְּ דָּעַר עַרְדָּ
אוּסְמָרָא צַוְּ זָוָן דָּאָס פָּנִים פָּוּן זַיְן וּוֹיְבָ.

זַיְן זָוָן אַיְן אַיְן גְּרוּסְ פְּרִיאִיד אַים גַּעֲלָאָפָּן אַנְטְּקָעָן, עַד הָאָט

געקוושט און געהאלדזט זיין פאטער, אם אָנגענענו מען פאר דער האנט און געפירות צו זיין מוטער. דער פאטער אויז געגןגען מיט אָן אַרְאָפֶגֶלְאָזָעָנָעָם קאָפֶ.

— „מיין פאטער, הייב אויפֿט דיינע אויגן און זע מיין מוטער,
וואָס אִיד פֿנים אויז לְיכְטִיךְ ווי דער טָאגֶ.“

האט דער פאטער מיט אַ צִיטָעָר אויפֿגָעָהָוּבָן זיינע אויגן
און זע —

זיין וויבס פֿנים אויז ווים ווי מלך און רוויזנפֿאָרְבִּיךְ.
חרטה און לְיבְשָׁצָפְטָה האָכָּבָן אִים דורךגענו מען. ער אויז גע-
פֿאָלָן צו זיין וויבס פֿים. זיין זון האט אִים אויפֿגָעָשְׁטָעלָט, און
דער יונְגָל האט געמאָכָט פֻּאָטָעָר און מוטער זיך אַרְמוֹנָעָמָן.
זוי זיינגען אלע געקוּמָעָן אֵין דער שטָאָט פֿוֹן דעם אלטָן
רייכְטָעָר, דער פֻּאָטָעָר, די מוטער, דער יונְגָל, ווי אויך זיין זיידָע
און באָכָע.

אַ סְּךָ יָאָרָן זיינגען שוין פֿאָרְבִּי. און וויסט אִיר, ווער עַם
אויז אִיצְטָה דער רִיכְטָעָר אֵין יָעָנָעָר שְׂטָאָט? — דער שלמה, דער
איינְיִיקְלָ פֿוֹן דעם אלטָן רִיכְטָעָר.

